

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 90

SRPANJ
KOLOVOZ
1998
7-8

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

Srpanj-kolovoz 1998
July-August 1998

Broj 7-8
Number 7-8

Godište 90
Volume 90

*Slika na naslovnici:
Simboli Medvednice
Foto: Dr. Ž. Poljak*

SADRŽAJ

Mira Šincek: Staze kojima više ne koračam	193
Alan Čaplar: Naše planinarske radosti	194
Vladimir Šaško: "Začarbina" - skrivena duša otoka Hvara	196
Mladen Japirko: Svilaji u pohode	200
Vesna Jurković: Nezaboravno snježni Kurin	202
Višnja Piljk: Lubenovački sutoni	204
Marina Mihaljević: Moj prvi osvojeni otočni vrh	205
Envera Ostojić: Jedno nezaboravno druženje	206
Vladimir Jagarić: Gajevo šetalište u Samoborskom gorju	208
Milovan Buchberger: Tajna Tepčine špice na Medvednici	210
Vinko Prizmić: Prvi psi tragači GSS-a u Hrvatskoj	214
Nikola Aleksić: Veliki planinarski skupovi u Hrvatskoj	215
Cvjetko Šoštarić: Sto godina ivanečkog planinarstva	219
Vlado Božić: Još o prošlogodišnjoj nesreći u Ledenoj jami	222
Ante Juras: Trtar dobio planinarsku kuću	225
Županjski put u istočnom Dilju	227
Ing. Đuro Filip: Seniorski put u Samoborskom gorju	229
Zaštita prirode	231
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	232
Planinarstvo u tisku	233
Speleologija	233
Vijesti	236
Humor	240

GLAVNI I ODOGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel i faks 01/48-16-558 /
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić,
Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., fax i automatska sekretarica
01/48 24 142, mobitel 098 283 709, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Senaid Serdarević Seno.

UNOSTEKSTA I KOMPUTORSKA OBRAĐADA: Naklada MD.

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s preddrom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Pretplata za 1998. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerkra. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na temelju mišljenja Ministarstva prosveće (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992.) ovaj se časopis preporuča kao neobvezno štivo u školama.

STAZE KOJIMA VIŠE NE KORAČAM

MIRA ŠINCEK, Varaždin

Planina postoji i ako joj ne dolazimo, ona živi i kad je ne posjećujemo, voli nas i ako je zaboravimo.

Stvorena za bijeg, za skrovitost i osamu bila mi je kao opijum, kao zaborav. Mjesto radosti, mjesto gdje snovi postaju stvarnost, oplijevi, živi i dokumenti. Još čuvam malu zbirku kamenja s mnogih vrhova, mnoštvo slika nasmiješenih lica, dojmova u dnevniku. Al, od svega najjasniji zapisi su u srcu. I možda netko može pomisliti kako se nakon mnogih vrhova i ponovnih susreta slike i dojmovi izmiješaju, pobrakuju i čak sve postaje poznato, gotovo isto. Ipak tako nije. Kod mene nije.

Sjećam se našega prvog susreta - planine i mene! To ne blijedi, ne zaboravlja se. Bijah djevojčica mala, plaha, maštovita. Jedan me školski izlet odveo na sunčane strane Ravne gore i još sad, nakon mnogih godina, pamtim mjesto, sjenu smreke, disanje planine, pogled u daljinu, radost i drhtaj

srca kad stigoh na vrh. Tada još nisam znala da to bijaše ljubav na prvi pogled i da će joj se poslijepo nebrojeno puta vraćati koracima, mislima, planovima, željama.

Sjećam se i prvog odlaska u Alpe. Uzbuđenja, planova i snova. Makar tada ne stigoh do nekih od željenih vrhova, tek do Kamniškog sedla, još pamtim ponos i radost jer usprkos vjetru i neočekivanim snijegu bijah tako blizu oblacima i tada gotovo prijetećim stijenama, bijah usred svog sna što je javom postao.

I avanture po snježnom, zamrznutom Kalniku sjećam se tako živo. Zapuha, zametenih staza i prikrivenih markacija, iznenadne hladnoće i neočekivanih minus 25 stupnjeva, a od svega najviše neizmjerne sreće kad konačno nađosmo put u toplinu doma.

Sjećam se prvog runolista nakon odlaska s Triglavom, onda kad sam već mislila kako mi nije dano

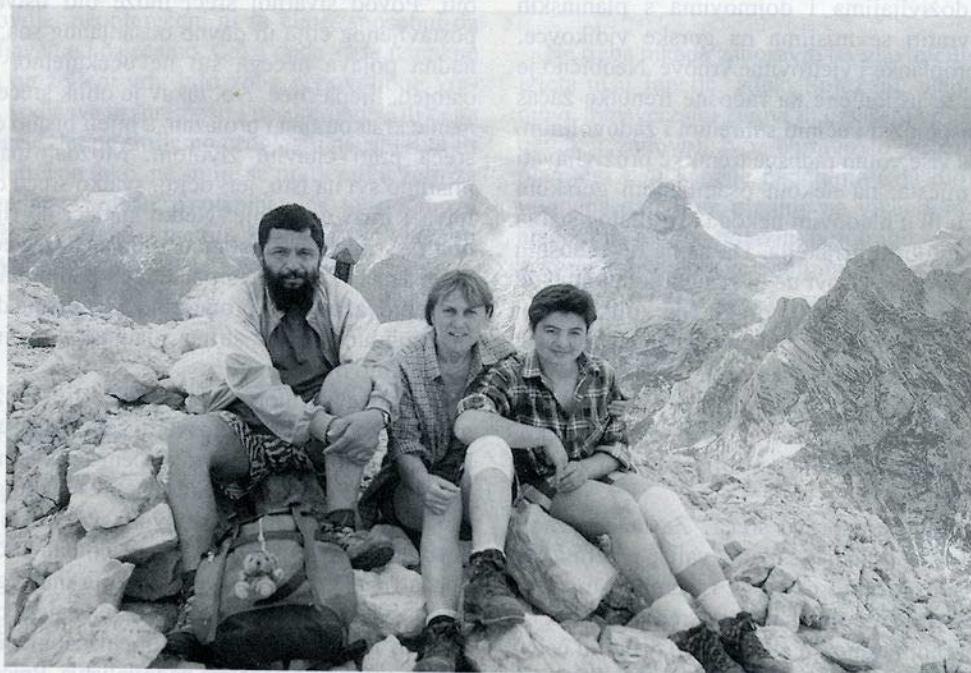

Foto: Mr. Karmen Branović

ugledati taj ures planinski. Stada divokoza s mладuncima što su na nedalekoj livadi podno Slemenom mirno pasli svoju večeru svjesni kako je to njihov svijet, a nama, ako smo dostojni, tek dozvoljavaju zaviriti u skrovitost i ljepotu djelića svoga života.

Ponekad s jeseni, kad zagrmi i smrači se, a moj grad umah utone u mrak usred dana, prenese me to na mokre i skliske staze planinske i više ne tutnje gromovi, ne bljeskaju munje onkraj mog prozora već nad mojom pokislom glacem u stijenama Mangarta.

Nekad je dovoljna samo riječ, miris u zraku, susret poznatih očiju i ja sam umah na nekoj planini

- umorna od sunca, težine naprtnjače, žedna... ili zagledana u začudnu ljepotu majušnog cvjetka u moru kamenja, zanesena milinom nanizanih vrhova, osupnuta čudesnom snagom, veličinom i krasotom prirode do koje me ljubav dovede.

A sada joj više ne dolazim i ne znam kad ćemo se opet susresti. Stazama njenim moji se koraci ne čuju, ali znam, ona postoji, pamti me i čeka. I kad jednom opet dođem, zagrlit će me kao i kod svakog susreta, samo tada još radosnije, s razumijevanjem, utjehom, nježnošću, jer ona me poznaje, razumije i voli još od prvog susreta kad bijah mala, sanjiva i plaha djevojčica.

NAŠE PLANINARSKE RADOSTI

ALAN ČAPLAR, Zagreb

Ponekad, kada me obuzmu neke neodređene misli i učine nekako nevoljnim i neraspoloženim, volim nakratko pobjeći u razmišljanja o lijepim i dragim doživljajima i dojmovima s planinskih visova, vratiti se mislima na gorske vidikovce, cvjetne proplanke i vjetrovitne vrhove. Neobično je kako me te uspomene na radosne trenutke začas mogu oraspoložiti i učiniti smirenim i zadovoljnim. Jasno, još više volim radosne trenutke proživljavati na licu mjesta, na nekom osamljenom gorskem vidikovcu ili u hladovini nekoga krošnjatog stabla u društvu dobrih prijatelja. Da nema tih radosnih trenutaka, gorski visovi ne bi zasigurno nikome od nas bili toliko privlačni i dragi. Ma koliko se mi planinari međusobno razlikujemo jedan od drugoga, svi volimo te naše planinske oaze iskonske prirode upravo zbog osjećaja zadovoljstva i sreće kojom nas ispunjavaju. To nam je svima zajedničko, možda i jedino zajedničko, ali rekao bih - bitno zajedničko.

Sreća. Što je zapravo sreća? Za tako važan i sveobuhvatan pojam nemamo valjane definicije, premda svi možemo osjetiti i razumijeti njegovo značenje. Mnogobrojni, nažalost, sreću vide čak i u prekomjernom opijanju alkoholom, drogi ili čemu sličnome, no takve pojave valja ipak čvrstom granicom odijeliti od one prave, istinske sreće, zato što

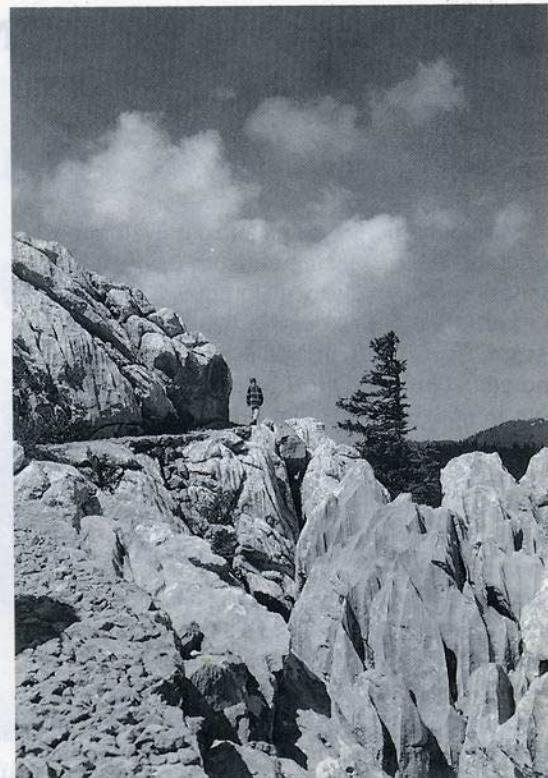
one predstavljaju bezidejno ostvarivanje fizičkih užitaka, u kojima nema nikakvog psihičkog osvježenja i obogaćenja, što prava sreća svakako mora biti. Povod stvarnoj sreći može biti ostvarenje postavljenog cilja ili davno odsanjanog sna, iznenadna pojava nečega što ne očekujemo, nečiji osmjeh, lijepa riječ. No, takav je oblik sreće višemanje kratkotrajan i prolazan, a htjeli bismo da nas sreća prati čitavim životom. Možda, ipak, ne mislimo svi naisto, jer, očito, svatko sreću doživljava i traži drugačije. Netko sjedeći na riječnoj obali s ribičkim štapom u ruci, netko gledajući zvjezdano nebo, netko padajući s padobranom iz zrakoplova, a netko promatrajući uzgibane daljine ili uspinjući se uz strmu planinsku padinu na osamljeni vrh.

Ja obožavam upravo takve radosti. Obožavam trenutke kada se mogu posvetiti sebi i svijest oslobođiti svega što sa sobom vučem iz stvarnosti u kojoj se sve događa u nekom neprestanom grču. I doista, gle, čim načas ostavim sve što me čini nevoljnim, osvrnuvši se oko sebe odmah počinjem opažati male, obične stvari, za koje inače gotovo nisam svjestan da postoje. Začas postajem pročišćen, ali ne i prazan, već ispunjen neobičnim, no veoma snažnim osjećajem zadovoljstva. Prečesto ni sami nismo svjesni koliko su dragocjeni ti naši tre-

nuci druženja s planinama. Neizmjerno, uistinu neizmjerno!

Svi mi u životu tragamo za srećom. Ima nekih koji je traže čitav život, a nedokučivo su joj daleko. Istina, sreća se ne može pronaći kao što se može pronaći rijedak cvijet uz planinsku stazu, po nju se ne može otici u trgovinu kad nam ponestane. Baš kao ljepota, ljubav i prijateljstvo, ni sreća se ne može mjeriti nikakvim metrom ili vagom, ne može se kupiti i vrednovati novcem. Ona je nevidljiva, neopipljiva, ali ne i neostvariva. Naprotiv, ona je očito bliska i pristupačna onima koji je znadu potražiti oko sebe i - u sebi. Svjestan toga, na svakom svojem pohodu u planine nastojim pronaći taj osjećaj i ponijeti ga odasvud kuda idem. A kada se nakon uspjelog izleta moram vratiti u zatvorene prostorije, zaći među hladne bijele zidove, ne žalim što je izlet tako brzo prošao jer znadem da će radost planine još dugo ostati u meni, mojim mislima dajući nov sadržaj i smisao.

Svaki posjet planini može biti svečanost za onoga tko istinski voli planine i planinarenje, neovisno o tome kamo i kuda, pa i s kime ide. Za dobro raspoloženje ne treba mnogo: lijep cvijet na livadi, sunce na nebu, vidik u daljinu, zaklon pred kišom, prijatelj kraj sebe. Često ne treba čak ni to, već samo svjesna želja da budemo sretni, čak i kada nemamo nekog osobitog razloga za sreću, osim onoga da smo ovdje, neopterećeni ni sa čime, sposobni da doživljavamo i osjećamo. Čak i onda kada izmakne uspon na željeni vrh, bilo zbog nepovoljnog vremena, vodičeve nespretnosti i nespremnosti ili čega drugoga, izlet ne smijemo proglašiti neuspjelim ili propalim. Isto tako, ne smije se pretjerati u želji za ostvarenjem radosti u planini, jer to ne može uvećati, nego samo umanjiti zadovoljstvo vidjenim i doživljenim.

Na Premužičevu stazi

Foto: A. Ćaplar

Ne treba nikada zaboraviti da glavni ciljevi naših izleta nisu Japetić, Klek, Snježnik, planinski domovi, transverzalni žigovi ili uzvišeni vrhunci, već - užitak i zadovoljstvo. Upravo to su oni svijetli plamičci koji i mene nadahnjuju da dio života i vremena dajem za planine pa vikendom s naprtnjačom na ledima polazim u potragu za malenim i nekome možda posve nebitnim stvarima.

"ZAČARBINA" - SKRIVENA DUŠA OTOKA HVARA

VLADIMIR ŠAŠKO, Slavonski Brod

Miris jutarnje kavice na terasi u uvali Vrboska, miješao se sa svježim mirisom borova koji je donosio prohладan istočnjak, dok smo još jednom na karti gledali naš dugo željeni cilj, najviši vrh Hvara, svega 626 m, ali u pravom smislu nad morem. I sam masiv leži pred nama kao na dlanu. Sve je podvućeno plavim. Plava namreškana površina a zatim bujni, tamni zeleni pojas u kojem spavaju dva bisera, Jelsa i Broska, još pospani i zavijeni jutarnjom izmaglicom kao nekim velom. Iznad njih stidljivo virkaju kroz razljuljane krošnje starih borova zvonici crkava i crkvica, kapela i kapelica, razbacanih reklo bi se bez reda po bokovima masiva inače obrubljenog sivkasto bijelim rubom ogljele kamene podloge. Vitki čempresi kao djevojački prsti koketno miluju taj jedinstveni krajolik. Gdje početi, odakle načeti taj slasni planinarski kolač? Već mnogo prije, još tamo u rodnoj Slavoniji, odlučeno je da početak bude gdje drugo nego od Vrata. Da od Vrata. Tako se naime i zove mjesto koje se, kako na karti tako i pri pogledu iz daljine, s pučine, nameće samo po sebi. Između vrhova Sv. Ante i Hum bijeli kameni rub naglo se ruši i sastaje skoro u jednoj točki malo ulijevo iznad mjestašca Pitve. I sama cesta od davnina vodi tuda, još puno prije nego li je probijen tunel za prolaz na južnu stranu. Taj tunel je posebna priča, dušu dao za klaustrofobične napade. Neobrađena krivudava rupa promjera dva i pol metra duga tisuću metara itd. O tome možda drugi put. On mi je pomogao da shvatim zašto sam planinar a ne speleolog.

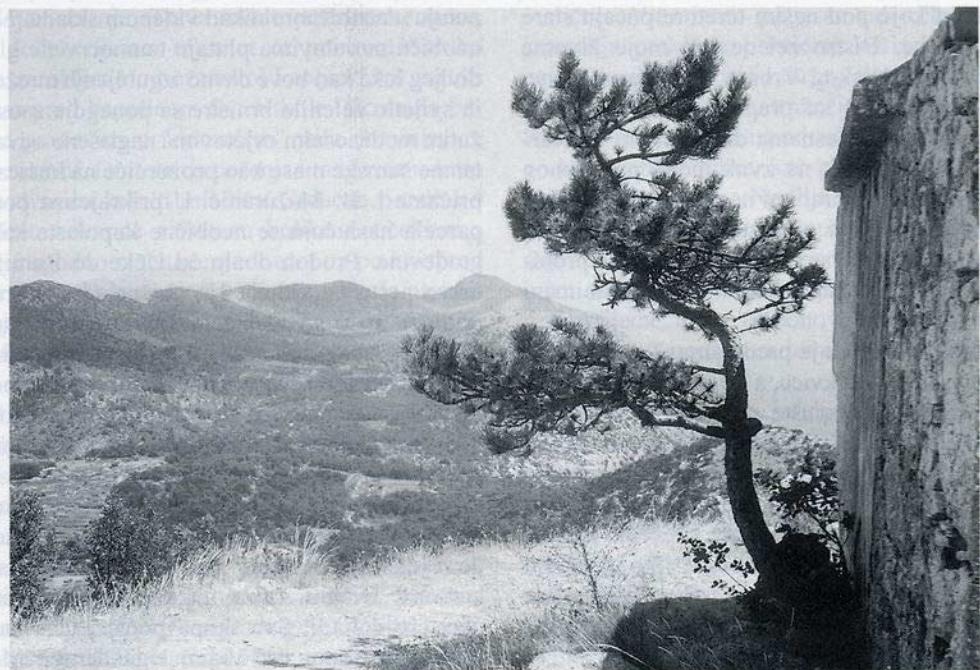
I nakon kratke vožnje evo nas stojimo u vratima, a u njima valjda zato što su otvorena, propuh. Istočnjak udrio u masiv i ne može dalje pa nahrupio na vrata. Svira na borovim žicama, hlađi biokovskom svježinom, ljlula još zatvorene cvjetne grmova lavande, mlati dugačkim ostrugama kupine po suhozidima, gura u leđa, zebe. Nismo li se trebali bolje obući? Sunce izviruje iza Biokova kao da govori: Ovo je ipak sunčani Hvar, ne bojte se! Zastajemo pored spomen-ploče dvojici hrabrih gasilaca požara koji ih proguta skupa s divnom strom borovom šumom.

Kao mačak ježa neodlučno promatramo tu istovremeno privlačnu i odbojnju makiju. Planinarskih

oznaka ni za lijek. Jedva primjetna stazica pomaže da se odlučimo. Zaranjam odlučno tom stazicom između dva suhozida izbjegavajući podmukle napade ostruga koje posve nepredvidivo mlate svojim bodljikavim granama. Čeznutljivo gledamo na uzbrdicu iza ovoga prvog obrambenog zida. Tamo taj isti vjetar ljlula ostatke nekadašnje plantaže lavande. Svi se grmovi povijaju istovremeno u smjeru vjetra pa izdaleka podsjećaju na velike ježince koji su na sivozelene bodlje ponabadali plavo ljubičaste cvjetne kitice. Kod slabijeg vjetra svaka se kitica ljlula za sebe, a kad biokovski posjetilac zamahne jače, poviju se sve u jednom smjeru otkrivajući zelenu unutrašnjost tako da sve skupa postaje površina po kojoj putuju naizmjeđno plavi i zeleni valovi.

Postrance iz zapuštenoga vinograda polako se približava povelika zelena gomila lišća i granja, ispod koje izviruju završetak stare crne halje i dvije tanke nožice u iznošenoj bezobličnoj obući. Već smo i previše primorskih planina prešli, a da ne bismo znali kako je ispod te gomile vremešna ženska osoba čiji se pogled umorio od pretraživanja pučine svako jutro i veče, koja se prestala nadati, spustila pogled preda se na jedva vidljivu stazicu i uporno plovi protiv vjetra sa svojim zelenenim ukletim jedrom bez obzira na njegovu snagu. Samo takve lađe to mogu. Njih ništa ne može zaustaviti. One će već stići u svoju luku, tamo gdje je najbujnije zelenilo a tišinu remeti samo zvono koje zove na večernju molitvu.

Staza nestade a mi zaronismo u more teškoga opojnog i sveobuhvatnog mirisa probijajući se kroz zeleno plave valove lavande. Natopljeni mirisom izbijamo na kosinu posutu palim stablima i garavim panjevima. Sve se na dodir raspada u prah koji jedva čeka iskru pa da plamena stihija dovrši svoj započeti pir. Iz pepela starog požarišta potjerala oštra planinska trava a u njoj raznovrsno cvijeće, posebno smilje, neobično bujno i krupno, kakvo ne vidjeh u cijelom primorju i Dalmaciji. Jedan momački rukohvat tog smilja svezan u moj ruksak stvorи odmah oko nas oblačak ugodnog oštrog mirisa koji putovaše s nama miješajući se sa svepri-sutnim mirisom lavande, kojega ni oštri istočnjak,

Pogled s vrha Sv. Nikole na Začarbinu

još prepun svježine dalekog Biokova, nije mogao od nas odvojiti.

Uzdujući se samo u svoj nos i iskustvo krvudamo uz strminu brijega između okomitih kamenih blokova koje odmah nazvamo bablji zubi. Za vrijeme požara očito oni spasiše dvadesetak lijepih primjeraka planinskog bora. Njihove krošnje s istočne strane kraće, gušće i više, a sa zapadne nekoliko puta duže i na kraju sužene podsjećaju na lovački šešir i kao zeleni putokazi pouzdano pokažu smjer svojega krojača Biokovca. Taj nas suradnički gura u leđa, dok mi zadihani i raščupani, rumeni od vjetra i uzbuđenja napokon izbijamo na Hum. Hum, oveće zadebljanje na grebenu koji se pružaše od jugoistoka prema sjeverozapadu dobivajući na visini počevši od same morske razine u Sućuraju i malog stotinjak metara visokog Sv. Nikole, preko sve viših i viših vrhova do najvišeg. Sv. Nikola na 626 m nad morem. Naravno, pogled se prvo otima niz liticu, strmu i surovu vanjsku obalu Hvara. Tamo lijevo eno Zavale s lijepom plažom koja je rijetkost na ovoj obali, a s druge strane kanala otok Šćedro koji viri iz mora kao kitovo mladunče uz tijelo puno veće majke. Iza njega nema ničega osim toga beskraja u kome se

mimo mreac u boštu uključujući i dobro četiri

svih vrsta mlijekova i pretebotulinski crnčići u bijela

topi i sam pogled uzalud tražeći čvrstu točku. Hladni Biokovac je očito nastavio svoj put visinom jer s ove strane vlada blaženi mir. Pogled se utapa u dubok ultramarin prekriven sitnim, sitnim, oštrim, valjda milimetarskim, svjetlucavim krljuštima. Što se više pogled udaljava prema mjestu gdje očekuje horizont, taj ultramarin neprimjetno prelazi u svijetlo prozirno plavetnilo. A crte obzora nema. Kad pogled stigne do bistrog jasnog plavetnila shvati da je to previsoko za more, to može biti samo nebo. Baš dobro dođe tamna masa Visa koja kao da stvarno visi na nekoj nevidljivoj niti.

Okrenem se za stoosamdeset, a tamo namreškanu površinu rastaljenog sunca u Hvarskom kanalu stisnula dugačka tamna nazubljena masa - Biokovo. Moja prva planinarska ljubav, koja nemilosrdno raskrvari moje bose noge kad na sam vrh odnesoše ludu tinejdžersku glavu još daleko... ah, tko će sad računati. Iznad njega, točno po pravilu koje stvorile tople zračne struje krećući se prema gore, raspoređen red oblaka. Svaki vrh ima svoj oblak. Što je vrh viši, oblak veći i udaljeniji, i obrnuto. Tamo lijevo eno sive gole obale Brača. Zelena oaza Bola odavde se jedva naslućuje.

Vrijeme je i za prvu okrepu. Sjedamo pogleda

netremice uperenog u daljinu. Pod osamljenim stablom stare pinije utonosmo u debelu gustu žilavu travu, ispod koje pod našim teretom pucaju stare krupne šišarke. Bistre zelene oči moje životne suputnice boje dalekog Vrbasa, pomalo ukočene, širom otvorene, još su prepune toga bogatstva. Moram ih dodirnuti usnama da ih vratim u stvarnost. "Ablenduje" tek na zvuk moga prigušenog glasa. Vadi kutiju s hranom ne gledajući je. Miris slavonske šljivovice i okus njenoga domaćeg integralnog kruha drsko se kroz hvarske mirise probija do naših čula, baš kao i nas dvoje kroz istoimeni krajolik.

A sad da vidimo što je pred nama. Tamo daleko na golom vrhu stoji crkvica, a od njega bujno mrko zelenilo crnog bora spušta se u dolinu koja, obrubljena s obje strane kamenim liticama, doseže sve do nas u dužini oko 6 km, poput bogato izvezene halje Sv. Nikole. Na karti na tom mjestu piše Začarbina Gvozd. Ime koje obećava. Krećemo lijevim rubom doline koji je ujedno i greben što je odvaja od mora. Kako je dolina, u stvari, duguljasta kotlina nešto niža od grebena, istovremeno imamo pogled i na nju i na more. Preko desnog ruba povremeno se nazire unutrašnjost otoka. Lijeko beskrajno plavetnilo, desno neočekivano bujno zelenilo. Slikovito rečeno "gutljaj plavetnila, zalogaj zelenila, korak naprijed, pa sve ponovo". Po sredini bijeli su ljuti krš, iz čijih podmuklih procjepa strši bodljikava polegla klekovina, a između njenoga granja neobično krupni pauci s velikim bijelim križem na ledima razapeli svoje mreže. Tišina je tolika da se čuje zvuk pokidanih mreža i babanje krupnih pauka o kamen. Hodamo oštricama kamenih brazda. Svakim korakom čuje se karakterističan pucketav zvuk urezivanja kamena u donove naših adidaski. Da bismo lakše održavali ravnotežu idemo svako svojom kamenom oštricom držeći se za ruke. Baš kao u životu, svako svojim putem k zajedničkom cilju. Tamo gdje se kamene brazde više razmiču, međusobno se spajamo dugačkim planinarskim štapom i tako održavamo ravnotežu. Iz dubine kamenih brazdi svaki čas izviri ili gizdava glavica ljiljana sa svojim prema dolje povinutim laticama i prema gore stršećim velikim žutim tučcima. Oko njih se uvijek mota poneki krupni mrkoplavci bumbar ili već gotovo nestali lastin rep ili crvena flekica divlje karanfila kao krv poprskana po stijeni.

Pogled na kotlinu pravo je neočekivano osvježenje, toliko da joj naziv Začarbina u potpunosti odgovara. Rezervat je to nekadašnjih poznatih hvarske borovih šuma. Njihovo mrko zelenilo povre-

meno prekidaju ili, možda bolje, dopunjavaju površine pod lavandom čiji zeleni i plavi valovi putuju u neobičnom nikad viđenom skladu. Na tim neobičnim valovima plutaju tamnocrvene glavice divlje luka kao bove davno izgubljenih mreža, dok ih svjetlo zelenilo brnistre sa ponegdje zaostalim žutim medenosnim cvjetovima naglašeno odvaja od tamne šumske mase kao prozoriće na kućicama u pričama I. B. Mažuranić. U prikrnjcima ponekih parcela naslućuju se neobične kupolaste kamene građevine. Prođoh obalu od Učke do Rumije, al' takvo nešto ne vidjeh. Na obično ravnoj kružnoj podlozi, u krug poslagani što pravilniji kameni blokovi, obično do visine ramena, bez ikakva veziva. Od te visine počinje polukružni kupolasti krov od istog materijala, a na sredini rupa s pomoćnom tanjom kamenom pločom. Tamnosiva kamena površina prošarana šarenilom povećih ploha lišaja svjedoči o višestoljetnoj starosti ovih originalnih objekata. Ulazi su im obično pravokutni, nadsvodenii jednom solidnom gredom od grubo tesanog kamena. Unutra se za nuždu može skloniti do desetero čeljadi. Sve skupa podsjeća na kameni iglu. U mislima već vidim legendarnog Matija (nije greška) Ivanića kako se u jutro pred sudbosni boj s Mlečanima uspravlja pred jednim od takvih objekata, dok se na strmim padinama sporo ali neumitno približava svjetlucava rijeka mletačkog čelika da otme i prisvoji ovu ljepotu. Da, kompletna dolina jednako je pogodna i za obradu i za obranu i mogla je godinama biti branjena od nadmoćnije sile.

Evo i ostataka vinograda sa cisternama za vodu građenih istom tehnologijom kao i nadzemni objekti, samo okrenuti u zemlju. U zapadnom dijelu, ispod samog vrha, pod imenom Poljica više je obrađene površine s nekoliko vikendica jer tu je i prekid u istočnom kamenom grebenu kroz koji evo prolazi i solidna makadamska cesta, očigledno oduvijek jedini mogući pristup nekim prijevoznim sredstvom. Da, zato su tu odmah i tragovi nedavnog požara. Staza prema vrhu vrluda između starih borova, crne kore, garave od vatre, koja je očito protutnjala, srećom ne dohvativši krošnju punu eteričnoga zapaljivog ulja. Utrtom stazom nakon desetak minuta izbijamo ponovo na greben i opet je pred nama beskrajno plavetnilo gore i dolje, a na sredini visi podaleka masa Visa. Niz strmu liticu pogled se kao odvaljana stijena zaustavlja na grupici ljupkih kućica okupljenih oko bjeline crkve usred Sv. Nedilje.

Tu negdje duboko u živoj stijeni zrije poznati

plavac predanog vinara koji nije žalio truda da iskopa podrume i osigura mu mir potreban za bistrenje i zrenje. Tu iz mrkle podrumskе tame, kada dođe vrijeme, bljesnut će ponovo hvarsко sunce zarobljeno u božanskoj kapljici. Još malo i eto nas pred kapelicom Sv. Nikole. Skromna betonska građevina u "domaćem" stilu dominira na uskoj zaravni. Dim, miris pečenja i razgovor uskoro odaju dvojicu kršnih mladića. Srdačan pozdrav i ohlađena bevanda zaista su koliko neočekivano toliko i ugodno iznenadenje. Ležaj na podu ispred oltara Sv. Nikole, radiouredaj, inzistiranje na upisivanju "u knjigu dojmova", otkrivaju da se radi o dežurnoj protupožarnoj ekipi. Ne smeta nas spoznaja da smo bili pod nadzorom cijelim putem.

Mi gurmani lijepih vidika, naravno, vrtimo se kao čigre. Na koju stranu gdje pogledati? Na istoku Hvarski kanal, Zlatni Rat povijen ovaj put prema jugoistoku u smjeru morske struje, daleko Biokovo sa svojim kapama. Eno otočića Zečevo sa svojim galebovima, Vrboske sa svojom jedinstvenom crkvom-tvrđavom, Jelse, prastare Pitve, Svirča s dobrim roze opolom, Starigrada gdje Hanibal Lucić ispjeva svoje Robinje. Grad Hvar se ne vidi. Zaklana ga produžetak grebena u smjeru sjeverozapada, tako da tek Paklinski otoci izviruju iza njega.

Cijelo vrijeme, dok ovo gledamo, oko nas uz oistar pisak zrak paraju čiope leteći tik uz naše glave. Ti hitri letači iz neposredne blizine pokazuju

nam svoja rumena prsa, razjapljene žute kljuniće i crvena ždrijela u kojim nestaju mase mušica, leptira i slično. Vjerljivo potjeran od njih, bez puno krvanja, prekrasan primjerak lastinog repa slijće na moju cipelu. Poslije dužeg odmora iznenada se baca niza strmu stijenu tražeći spas u pećini Gospe Snježne neposredno ispod nas. Tu na strmoj hridi, pod njenom zaštitom, kao gnijezdo galeba stoljećima stoji seoce Sv. Nedilja poznato po izvrsnom vinu. Tu u podrumu, ukopanom duboko u živu stijenu, vrijedni podrumar nadzire da u savršenom miru dozrijeva nadaleko poznata kapljica. Kad dođe vrijeme, u njoj će ponovo bljesnuti žarko mediteransko sunce na zadovoljstvo brojnih obožavatelja.

Svaki čas pogled se vraća Začarbinu, tu planinsku visoravan veličine 6 x 1 km. Sa svih strana okružena zidom kamenih teško pristupačnih litica, ona, skrivena od pogleda i svih blagodati modernog svijeta, čuva tu sunčanu, mirisnu, tanahnu dušu nekadašnjega otoka Hvara. Dok se u mislima spremam na povratku ponovo izložiti se blagodatima čarobnog kraja, promatram kako se vrbaskozeleni pogled moje suputnice, uperen tamo nekud preko Paklinskih otoka, puni rastaljenim zlatom sunca koje se spremaju na večernje plavo kupanje.

Da, ova ljepota postaje prava tek kad je imaš s kime podijeliti.

SVILAJI U POHODE

Našem strpljenju došao je kraj, hoćemo, nećemo, hoćemo u pohode Svilaji, vrlo zanimljivoj planini dinarskog gorja, koja je u domovinskom ratu odigrala značajnu ulogu u borbi protiv neprijatelja. Ostaci ratnih operacija još su vidljivi na strateškim položajima, mnogi ožiljci na raštrkanim kućama i vremenskim stajama, s mnoštvom probijenih rupa iz snažnih arsenala automatskih oružja. Svilaja je zaista bila ratni heroj, a naši hrabri i srčani branitelji, domobrani i vojnici raznih postrojbi, pravi hrvatski vitezovi koji su dali i svoje mlade živote za slobodu domovine Hrvatske.

Od završetka rata u planinarskim krugovima se često raspravlja "kada ćemo Svilaji u pohode" jer našoj strpljivosti nema kraja. Konačno, 14. ožujka petorica dobro pripremljenih planinara i ljubitelja prirode, i to Nikola Jelenić, Ante Ivanović, Mladen Japirko, Mladen Kapitanović i Stipan Kapitanović krenu vrlo živahno iz Ogorja Gornjeg na vrh Svilaje.

MLADEN JAPIRKO, Solin

Startamo iz zaseoka Kapitanovići (620 m), grabeći čvrstim korakom preko Bilih njiva s mnoštvom ograda i grmolikog raslinja. Okrećući se unaokolo opažamo zaselak Malenice u sklopu Milešine, Zropolje, Duboke drage, Fratrove ograde, vrh Crivac i selo Pribude. Iza nas je Ogorje Donje i Ogorje Gornje, između kojih dominira crkva Sv. Jure, a u dubini se pruža plodno polje s izrazitom crnicom, s vinogradima, voćnjacima i sveže uzoranim njivama. Prvi put sam na ovom terenu kao planinar, Nikola i Ante isto tako, a naši domaćini, otac i sin Kapitanović, nastoje biti pravi vodiči-praktičari. Trudeći se uz našu stručnu planinarsku i vodičku potporu, u tome posve uspijevaju, barem na početku našega današnjeg planinarenja. Osjećamo lagan burin, napredujemo dobro, hodamo u smjeru tankog brda pod nazivom Turnjača. Po ovim se terenima godinama nije išlo u većim skupinama, osim vrijednih seljaka sa svojom stokom i u potrazi za ogrjevnim drvom, jer su zime ovdje oštreljene, hladne

i dugotrajne. Zapitujem kuda idemo, što je od raslinja najčešće prisutno, sve bilježim veoma točno i ujedno ne skrivam zadovoljstvo što sam tu u okrilju planinske vegetacije koja nagovještava početka proljeća. Ove godine zima je blaga, kao da je zakasnila, i ništa od njene zubate nakostrijenosti. Brišem znoj s čela, uspon traži skidanje toplijih dijelova odjeće, a lak burin obećava lijep i ugodan dan. Lijevo od nas u daljini strši na osami podno razbacane Svilaje kameni stožac, Crivac. Djeluje goropadno i markantno kao orientir; posebno je upadljiv s Promine i Moseća. Opažam ne baš tako gustu rašljku, hrast lužnjak, elegantni jasen, bodljkavu smrku, ležerno smilje, zubatu draču i kupinu, oštrozubnu i neugodnu šepuriku, razrijedenu divlju krušku i podosta grmolikog bijelog gloga. Okrenem se, iza mene sunce je visoko, a pogled mi se zaustavlja u nepreglednoj dolini iza koje izvire zelena šuma Dubrava zasađena prije pedeset godina. Rijetkost je na ovim kamenim površinama naići na veće zelene oaze u kojima prevladava crni bor i poneka smreka. Puljuša ograda ostaje iza nas, krećemo prema brdu Bovanu, staza je zapuštena ali dobro se snalazimo, čeka nas dug i naporan put, ali što je to za nas planinare! Na Bovanu je velika jama pozamašne dubine, kakvima

ovaj kraj obiluje. Nije istražena, pa će vjerojatno među našim speleolozima pobuditi zanimanje.

Provlačimo se kroz gustu hrastovu šumu i predio pod nazivom Lobodine, poznat po ispaši blaga krupnog zuba. Gazimo zatim po travi i malim liva-dama iz kojih izvire mrazovac i ljubičica. Nakon cik-cak probijanja izbijamo na vrlo širok makadamski put koji vijuga u dubinu Svilaje.

Odjednom ispred nas silueta velikog ratnog oklopnjaka, pomalo nagnutog s lijeve strane širokog puta. Pitamo se zašto je ovdje slomio svoju snagu i moć, no što se može, sudsudina je takva. Riječ je o malo starijem tenku koji je dokrajčio požar nakon udara neke zalutale rakete. Izgoreni su bitni dijelovi i unutarnji prostor, zbog čega je postao neupotrebljiv. Popeli smo se na taj vremešni tenk i slikali se "za povijest".

Golema stijena nagnuta je prema ovom dijelu puta poput kamenog kuka, a iza njega se nastavlja brdo Šuškavica. Tu završava hrastova šuma i prelazi u bijeli grab i poneki jasen. Pod nogama su nam tragovi napuštene vune s ošišanih ovaca, polazimo pored kamenice i bunara s vodom na kosim padinama Selina. Lakim usponom i čvrstim kora-kom izlazimo na prijevoj, odakle se vide kamene kuće, staje, dolci i planinski pašnjaci s

potpornim zidovima od kamena, koji svjedoče o nekadašnjem životu na ovim osiromašenim prostorima. Stipan kaže da su to Trolokve. Sada su skoro bez žive duše, osim ponekog zalatalog čobana, seljaka, pla-ninara, šumara ili ljubitelja prirode. Istočno od nas prostire se Jarčište s obnovljenim stajama od Les-kura, gdje borave krave i ovce. U dubini ovog prostora, okružena rijetkom borovom šumom, strši na brijegu mala pravokutna lugarnica. Izgradena je od kamena s ravnim krovom, a služi nam kao kon-trolna točka i jamstvo da smo na sigurnom putu.

Naše je društvo veoma raspoloženo, složno i kondicijski dobro pripremljeno. Nikola i Ante mogli bi povući još brže, ali to nam nije važno. Želimo opuštanje i uživanje u prirodnim ljepotama planinske ljepotice kojoj idemo u pohode. Ispred nas je velika ravan Čičavac s jednom bijelom vrlo uočljivom kućom i bogatom okućnicom, a malo podalje razbacani su kontejneri pored puta za koji ne znamo gdje završava. Ovdje su bili zapovjedništvo i logistika u pozadini šireg ratišta na vrlo bitnoj obrambenoj liniji.

Nadomak smo prvog odmora u Kapetanovića stajama. Nekad su imale 25 kuća, od kamena i s krovovima od trske. Sada se koristi tek malo staja, većina je porušena i napuštena. Pojedini vlasnici na uzornim posjedima siju raž kao ozimicu, rani ječam u proljeće i sade krompir u plodnim ogradama. Tko zna hoće li poslije rata doći mladi na stara ognjišta. Slično je i s Elezovim stajama i drugim nekoć vrlo živim naseljima. Vide se obrisi bunara i stoljetnih kamenih kuća, naravno, srušenih, obraslih grmom-likih raslinjem, s ponistrama bez škura i gustom

travom, isprepletene troskotom na nekada obradivom zemljištu.

Kratak predah koristimo za marendu i okrijepu, zatim nastavljamo prema završetku mekanog i vlažnog, skoro rastresitog puta do umjetnog jezera od betona s debelim slojem leda. Naziremo dva izrazita vrha, Malo Kurje i Veliko Kurje na padinama Gole, s velikim kamenim površinama što čine cjelinu u lancu s malom i velikom Razvalom na 1400 m. Ima tu i tragova suvremenih vandala, razbijača, "nadobudnih kauboja" i okorjelih lopova koji su posve uništili novu zgradu na bivšoj "Mesoprometovoj" farmi janjaca. Dobronamjernom čovjeku zastane dah kad vidi ovaku brutalnost ljudskih ruku.

Još jednom licem u Bat, iza kojeg se naziru vrata prema Dinari, gdje se u dolcima naziru naslage starog snijega kao naručenog za pranje ruku i umivanje. Odjednom neumorni Nikola usklikne - markacija! Pitamo se je li to moguće nakon više od četiri sata hoda. Točno je, svježa okrugla planinarska markacija na jednom raskrižju podno same Svilaje, ustvari planinarski put iz Sinjskog Zelova. Po njemu ćemo do vrha. Oko podne smo na vrhu Svilaje (1509 m). Vjerljivo smo među rijetkim planinarima koji su došli na ovu pitomu planinu poslije domovinskog rata. Skidamo svoje ruksake, slikamo se, veselo i živahno iznosimo svoje dojmove. Čovjek ne može odoljeti ovim planinskim ljepotama i visokom ozračju. Pri povratku bili smo veseli i razdragani zbog ostvarenog cilja i spoznaje kako nas Svilaja zove u svoja njedra. Osam nezaboravnih sati ostalo je u našim srcima. Hvala obitelji Kapitanović na domaćinstvu i nesebičnoj pomoći.

NEZABORAVNO SNJEŽNI KURIN

VESNA JURKOVIĆ, Šibenik

Hvala članovima HPD "Strilež" iz Crikvenice (Marijanu Paladiniću, Darku Gašparoviću i Franji Meštroviću), koji su nam pokazali svoja planinarska skloništa Kurin, smještena u okruženju lijepe gусте šume.

Osobito se zahvaljujem prim. dr. Stanku Jurdani, uz čiju pomoć je ostvaren program izleta našeg HPD "Kamenar" iz Šibenika.

Priredbu "Dani Kamenara", započeli smo 21.

ožujka dvodnevnim izletom u NP Brijuni, ali s usputnom posjetom planinarskom skloništu Kurin "Strilež" iz Crikvenice.

Sačekavši nas u burnoj ali sunčanoj Crikvenici, nekoliko članova "Strilež" odvode nas k svojim skloništima. Autobusom vijugamo kroz Bribir, uživajući u njegovim terasastim vrtovima, vinogradima i voćnjacima.

Cesta i dalje vijuga, dižući se zavojito sve više prema brdu, a mi znatiželjno zapitkujemo domaćine o njihovom kraju, koji s tolikim uživanjem promatrano i divimo mu se. S jedne strane pružaju nam se otoci i blještavo more, a s druge je bujna šuma borova i jela. Dozajemo da tu ima razne divljači, a zna se pokazati i ris, koji je zakonom zaštićen. Od šumskog voća ima malina, borovnice i ribizla. Stižemo do odvojka šumske ceste gdje napuštamo autobus i idemo k skloništima.

Idemo groz gusto šumu gracioznih jela, pomiješanih s hrastom i bukvom. Na nekim mjestima ima još snijega, a mi Dalmatinci, željni ga, uživamo grudajući se veselo. Miris jela opojno se širi šumom, dajući joj još veću draž. Uživamo u šumskim zvukovima, tihom šuštanju i veselom cvrkutu ptica. Stižemo i do putokaza, na kojem piše LOGOR KURIN. Poznat je po tajnim zemunicama iz drugog svjetskog rata. Čarobnu zelenu šumsku čaroliju

nježno obasjava proljetno sunce svojim dugim zrakama što se probijaju kroz gusto granje stabala.

Ispred nas iz tajnovitog šumskog okruženja izrađuju dva skloništa HPD "Strilež". Prvo je zatvorenog tipa, a nasuprot njega otvorenog tipa. Visina 830 metara. Oduševila su me svojom konstrukcijom i fantastičnom uklopljenosti u šumsko okruženje.

Poslije okrepe, s domaćinima nastavljamo dobro označenim markacijama put do vidikovca, odakle je predivan vidik na okolicu, a pogotovo na vrhove Viševicu (1428 m), Zagradski (1187 m) i Strilež (1381 m). Tu se zajedno s domaćinima slikamo za uspomenu. Na silazu nas odjednom zahвати siv oblak i kao iz čarobnog štapića počnu padati velike bijele pahuljice, prekrivajući svojim plaštom ovu lijepu šumu. Postajale su sve gušće i gušće, a mi sve radosniji ovom zimskom idilom, koja nas je zahvatila na prvi dan proljeća.

Uživajući u ovim kratkim iznenadnim pahuljastim čarolijama, u skloništu čakulamo radosno s našim domaćinima. Nakon toga istim se šumskim putem vraćamo do našeg autobusa. Zimske čarolije nestaje i opet se pojavljuje sunce.

Sjećanje na nezaboravan snježni Kurin ostat će dugo u našim mislima, jer tko zna kad ćemo opet nešto takva doživjeti.

Planinarsko sklonište Kurin

Foto: Dr. Ž. Poljak

LUBENOVAČKI SUTONI

prvi put u novoj izdanju "Planinara" u ožujku 1998. godine, "Selac" (1993. izdanje) svaki je dan u vlasništvu V. Špoljarskog, a taj je i autor ovog teksta. U sada posvođenoj verziji članak je prebačen u "Hrvatski planinar" i u izdanju Društva za zaštitu prirode "Selac".

Kad se u sutori zlatne strune nebeske harfe provuku kroz krošnje tvojih smreka i one jedva čujno zatreperaju, mir razmeda svjetla i tame razlige se tvojim rubovima, a vrijeme zastane. Kraljica dana predaje žezlo vlasti kraljici noći i pri tom činu sve utihne, osluškuje i čeka. Još jedna mijena teče, umorni će uskoro snivati, oni drugi se bude i sve opet lagano ulazi u harmoniju. Vrhovima okolnih kukova gmiže pjena sunčanog rumenila i prelijeva se preko oboda šuma gdje tone u njihovu sve gušću tamu i gubi se u carstvu sjena. Među deblima drevnih stabala provlači se sumrak i liježe na prošlogodišnje suho lišće i iglice, odmarajući se na panje-

VIŠNJA PILJEK, Zagreb

vima obraslim sočnom mahovinom i polako se ljujaju na vrhovima nježnog grmlja. Livadom se počinju vući vlažne trake prozirne sumaglice zamudujući pogled na već usnule trave i prebirući svojim eteričnim prstima rubovima šuma, nastoje se oduprijeti večernjem lahoru. U tanane paukove mreže uvlači se srebrni sjaj mjesecine i počinje rastakati tamu koja je do maločas bila tako gusta, zvukovi više nisu prigušeni i kraljica noći sada vlada u svojoj halji osutoj zvijezdama, sa svojim kosama što se provlače tvojim šumama, sa svojom tajanstvenom svitom koja započinje pohod tvojim stazama i čini ove suteone i večeri tako čarobnima.

MOJ PRVI OSVOJENI OTOČNI VRH

MARINA MIHALJEVIĆ, Zagreb

Bio je osmi mjesec 1997. godine. Ljetovali smo u našem planinarskom kampu na otoku Ugljanu. Bili smo sa šatorom moj mali brat Luka, mama, tata, ja i naš pas Tobi. Prilično sam aktivna u sekciji mladih "OSA" u HPD "Željezničar" a i tata me puno puta povede sa sobom na izlete. Tako je jednog lijepog sunčanog dana tata rekao da bismo mogli otići do Pašmana, okupati se na nekoj plaži, a možda se i popeti na vrh tog otoka. Tako je i bilo. Psa Togija ostavili smo u kampu ispod borova u hladovini, brata Luku i mamu na lijepoj pješčanoj plaži u Dobropoljani, a tata i ja smo se uputili prema vrhu. Bilo je oko podne i velika vrućina. U naprtnjači smo imali veliku bocu soka i stalno ga pili. Zbog vrućine ponijela sam na glavi velik slaminati šešir, pa me tata zadirkivao da izgledam kao glumica Marisol. Cvrčci su pjevali svuda oko nas kao da nas opominju neka ne idemo po toj vrućini. Ali mi smo takvi planinari koji su zadovoljni kada osvoje neki novi vrh. Za otprilike pola sata stigli smo do prijevoja istočno od vrha, gdje je

bilo i nešto cvijeća na malenoj livadi. Od tuda smo još desetak minuta trebali do vrha. I eto, stigli smo. Tata mi je čestitao i tu me slikao za uspomenu jer je to bio moj prvi osvojeni otočni vrh - Bokolj, 274 metra.

Na drugoj strani, u vrućoj izmaglici, vidjeli su se Kornatski otoci po kojima ću sigurno jednog dana planinariti. Odmarali smo se oko pola sata i razgledali sve strane svijeta. Na sjeveru južni Velebit, zapadno vrh Ugljana Ščah (288 m), na kojem sam bila dva dana poslije.

Poslije odmora uputili smo se na plažu, a usput sam u moru kamenja pronašla jedan fosilni ostatak priljepka i ponijela ga doma za uspomenu na moj prvi otočni vrh. Bilo je i mravinka, kojega smo brali. Naravno, prije kupanja u moru počastili smo se sladoljdom. Kupajući se, gledali smo prema vrhu gdje smo prije sat vremena bili. Što bi tek na to rekli ljudi koji su bili tu na plaži cijeli dan i kupali se dok smo se mi znojili i patili, pitam se.

JEDNO NEZABORAVNO DRUŽENJE

Uz planinarsku školu HPD "Zagreb-Matica"

ENVERA OSTOJIĆ, Sisak

Upisujući se, nedavno, nakon dosta godina ponovo u nešto što nosi naziv škole, nisam ni slutila kako će ova škola biti posve drugačija od svih što sam ih dosad polazila. Kad malo bolje razmislim, ne mogu se prisjetiti niti jedne tako radosne i vesele škole, kao što je bila ova, netom završena planinarska škola Omladinske sekcije HPD "Zagreb-Matica". U početku smo svi bili savršeno tihi, poslušni i pomalo ustrašeni pred onime u što se upuštamo. Kako li ćemo savladati sve ono što nas očekuje, a s druge strane što ćemo novo naučiti - jer, naizgled, za planinarenje je dovoljno malo slobodnog vremena i dobra volja. Naravno, samo naizgled, jer planinarenje nije samo puko hodanje po planinskim stazama, već čitava lepeza raznolikih aktivnosti, vještina i znanja vezanih uz planine i kretanje po njima.

Već na prvom izletu po Medvednici propješačila sam više nego ikada prije u životu. Taj puta pratilo nas je vrlo nestalno vrijeme, pa smo to u šali proglašili METEOROLOŠKIM pokaznim vježbama. Na Medvednici smo posjetili i špilju Veternicu u kojoj smo otkrivali tajne SPELEOLOGIJE. Čudesne su te planine, što li sve ne kriju u sebi! Izim obilja ljepote i duševnoga mira nude i posve drugačije doživljaje. Čak i one gole stijene za koje neupućeni tvrde da su samo gomila kamenja, imaju svoju dušu i pružaju neobičnu sliku. S koje god strane ih promatraš, svaki put izgledaju drugačije. Kuk Čelinac nad Ravnim Dabrom, primjerice, gledan s jedne strane liči na troglavog zmaja, s druge kao zaštitnički, majčinski zagrljaj planine i planinarskog doma. Dodirujući Nebo visoko u oblacima ipak očaravaju i zovu da ih pohodimo.

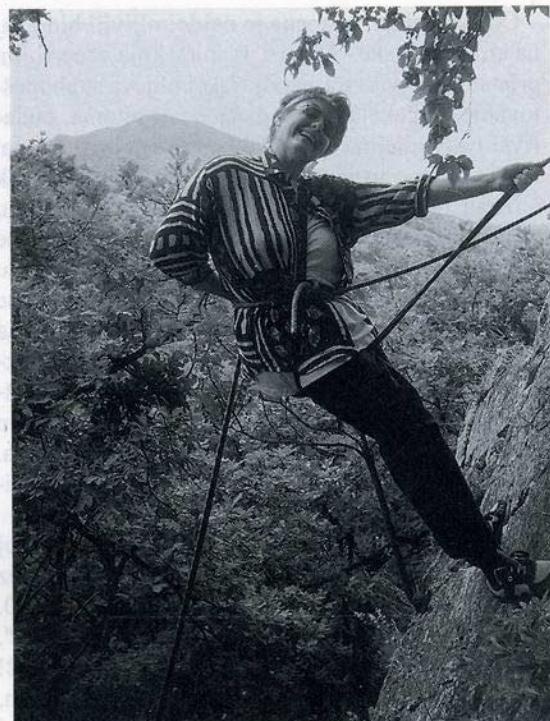
"Dragi, gdje si stavio iglu?" Foto: Zlatan Kos

Put prema njihovim vrtovima često je vrlo težak, a da bi se uspjelo, treba naučiti vještinu penjanja. I tu nam je pomogla škola tumačeći nam osnove ALPINIZMA. Vježbe smo izvodili na stijeni Okića i "Žoharovom klinčanom putu". Priznajem, izbjegla sam tu vježbu, ali sam na izletu na Ravnu goru, koji je uslijedio odmah nakon škole, odlučila pobijediti strah i vlastitu nesigurnost. Bez karabinera i pomoćnih užeta, samo vlastitim rukama i nogama (i glavom, naravno, kako je to često govorio Marko). Uspjela sam! Kako je to bio divan osjećaj! Premda nisam pobijedila planinu, jer nju se ne može pobijediti, uspjela sam savladati osjećaj straha, a to je ipak najveća pobjeda. Mislim da je uloga škole bila upravo pomognuti pri svladavanju vlastitih slabosti i prepreka na koje nailazimo krećući se kroz planine.

Pobjeđujući strah, učili su nas, ne smijemo zaboraviti da u planini i dalje vrebaju mnogobrojne OPASNOSTI. S najčešćom opasnošću, lutanjem, više smo se puta nakratko susreli, iako to, čini mi se, nije bilo planirano kao dio obuke.

Najviše smo vremena i truda uložili u svladavanje osnova ORIJENTACIJE U PRIRODI I PLANINI. Kako smo se sami snalazili u prirodi, najuvjerljivije su pokazale orientacijske vježbe u Maksimiru. Premda smo svi mislili da poznamo maksimirsku šumu kao svoj džep, pogotovo sa zemljovidom koji su nam ugurali u ruke, zgledali smo se zbunjeno pitajući se kojim putem poći. Trebalo je pronaći sedam kontrolnih točaka na kojima su se nalazili žigovi, a koje smo trebali utisnuti u kartu kao dokaz da smo zaista pronašli zadani cilj. Krenuli smo u potragu za vododerinama (vode nigdje na vidiku), jarcima, mostićima, stariim panjevima i protumaralici cijelu šumu utrošivši oko tri sata (tko bi rekao!) dok nismo pronašli sve žigove. Kod svake zastavice radovali smo se kao djeca, na sveopće čuđenje jučarnjih maksimirskih šetača. Najviše su nam se svidjele lijepе boje na zemljovidu. Ne znajući još sve o čitanju karata, strahovali smo da nam neku kontrolnu točku ne smjeste, recimo, u lavlji kavez Zoološkog vrta.

Odveli su nas čak i u Planetarij Tehničkog muzeja kako bi nam što bolje dočarali NOĆNU ORIJENTACIJU. Nad nama se ukazalo prekrasno, zvijezdama osuto nebo, na kojem smo lijepo mogli vidjeti Velika i Mala kola, zvijezdu Sjevernjaču i Danicu, mlađi mjesec i još mnogošto zanimljivo. No čim smo izašli u stvarnu noć, nije nad nama bilo ni zvijezda ni Mjeseca. Pa i kad smo ih na izletu mogli vidjeti iznad sebe, redovito bismo gubili poneki

Alpinističke vježbe na Okiću

kotač od nekih kola, ponekad čak i cijelo rudo. Zato nam je najviše prirasla srcu ona poznata: "kartu čitam - seljaka pitam". Međutim, onuda kuda smo prolazili, seljaci su jutrom još duboko snivali, pa nam je ipak preostalo naučiti da se dobro koristimo kartom i kompasom.

Morali smo ponešto naučiti i o POVIJESTI PLANINARSTVA, kako se Dragojla Jarnević prva verala uz stijenu Okića, kako je Petar Zoranić napisao prvu knjigu nadahnutu planinama, kako su Hrvati bili deveti narod koji je imao svoje planinarsko društvo. Trebalo je upoznati i osnove PLANINSKE MEDICINE, PRVE POMOĆI, EKOLOGIJE. Naučili smo gledati drugim očima na ljepotu planina i uvidjeti koliko je žalosna slika potok koji jedva probija put kroz plastične boce, stare, odbačene peći i ostalo smeće - a upravo takvu sliku našli smo na Ponikvama na Medvednici. Škola nas je naučila kako se diviti i radovati prirodnim ljepotama i dalekim vidicima, bistrim potocima i šarenilu planinskih livada. Nikada ne bih mogla naslutiti što sve kriju slavonske šume i planine da nismo posjetili Jankovac i tamo otkrili slap Skakavac, čija nas se ljepota dojmila, baš kao i ljepota slapa Krčića kod Knina, Sopota na Medvednici, Zelenog vira u Gorskem kotaru.

Od svih izleta, za mene je najdojmljiviji bio onaj na krov Hrvatske - Dinaru. Planina koja već svojim primatom najviše u Lijepoj Našoj ulijeva strahopštovanje, dočekala nas je osunčana i pitoma, obdarivši nas vidicima kakvi se pamte cijelog života. Koračali smo usporedno s oblacima, nakratko čak i iznad njih. Veličanstveno je bilo i na samom vrhu; iz stotinu grla odjekivala je pjesma, vila se ponosno naša zastava. Možda još toga nismo u dovoljnoj mjeri svjesni, ali velik je događaj da se hrvatska zastava konačno može slobodno vijoriti na najvišoj planini Hrvatske. Zastava na vrhu, netaknuta priroda, obilje rijetkog cvijeća, poneka napuštena pastirska koliba, drndanje u starim rasklimanim kamionima - sve su to radosti koje će ostati u nama. Dinaru sam doživjela kao "maturalac", veselo, ushićeno i sretno - posve sam se stopila sa njom.

Preostao nam je još usmeni ispit, kao i u svakoj pravoj školi. Bilo je i straha i treme, premda bez razloga. Naša je generacija bila jedinstvena, 20. generacija planinarske škole HPD "Zagreb-Matica", k tome, kažu, najbrojnija: završilo nas je čak 62! Ponosni na postignuto i zadovoljni doživljenim, jedva smo dočekali dodjelu diploma i svečani domjenak kojim smo počastili i sebe i organizatore škole.

Svi rastanci nose u sebi određnu količinu tuge, jer jedno lijepo poglavljje našeg života ostaje za nama. Nebrojeni dojmovi ostaju pohranjeni u uspomenama, zabilježeni u planinarskim dnevnicima, zaustavljeni na brojnim fotografijama. Ostaju i

mnoga poznanstva, prijateljstva, planovi o novim izletima. S polaznicima škole, sada "diplomiranim planinarima" (dipl. pl.), nadam se susretu na nekoj od planinarskih staza, jer planinarska škola - za većinu bila je tek kratak uvid i uvod u planinarstvo. Sada se nalazimo na novome početku svoga planinarskog života, u kojem ćemo sami stjecati nova iskustva i produbljivati svoju ljubav prema tim našim planinama. Pa ipak, to nam neće biti teško, jer planine su prepune mnogobrojnih divota i raznolikih doživljaja koji nas tamo očekuju.

Na kraju, u ime polaznika planinarske škole od srca iskreno zahvaljujemo voditelju škole Bruni Šiblu (ovo je bila njegova 10. škola - svaka čast!), instruktoru škole Marku Ebenspangeru i pročelniku Omladinske sekcije Alaru Čaplaru, zatim brojnim predavačima kao i svima ostalima koji su na bilo koji način pridonijeli organiziranju i održavanju planinarske škole i izleta. Prava je šteta što je planinarsko školovanje i ovakva briga za nove naraštaje u mnogim planinarskim društvima prekomjerno zapostavljeno.

Premda nijedno predavanje nije nosilo takav naslov, niti se to tražilo od nas na ispitu, najvažnije što smo naučili u planinarskoj školi jest voljeti planine i planinarenje. Zasigurno nikad ne bih naučila doživljavati planine tako duboko i snažno da nisam polazila ovu planinarsku školu. Planinski visovi su postali naši vjerni prijatelji, a mi njihovi iskreni poštovatelji i ljubitelji.

GAJEVO ŠETALIŠTE U SAMOBORSKOM GORJU Riješena tajna "Gajeva kamena"

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

U članku "Gajev kamen" koji sam objavio u "Hrvatskom planinaru" 1995., br. 6, želio sam odgovoriti na pitanje tko je na Plešivici, na vrhu grebena u šumi Gaj, zapadno od prijevoja Poljanice, uklesao u prilično velik kamen natpis: Slava Gaju 1809-1909. Ne odgovorivši na ovo pitanje,

članak sam završio uvijenom rečenicom: "Netko je vjerojatno htio na Plešivici obilježiti stotu obljetnicu Gajeva rođenja. I pronašao je za to prikladno mjesto i kamen u šumi Gaj."

Vjerujući da nemam tekstu više što dodati, članak sam predao uredništvu "Hrvatskog planinara" s

molbom da ga objavi, što je i učinjeno. Odjednom, nakon četiri godine, iz duhovne tekovine prošlih dana iskrasnili su novi podaci koji potpuno objašnjavaju zagonetku "samoborskog pisanog kamena." Nikad ne reci nikad!

U "Narodnim novinama", u broju 239, na stranici 3, od 19. listopada 1909. godine nepoznati je autor napisao člančić s naslovom: Spomen-ploča Lj. Gaju na Plešivici. Tekst u cijelini prepisan glasi:

I maleno naše seoce i ljetovalište na obronku Plešivice odužilo se uspomeni velikoga Gaja čednim, originalnim načinom: Gora Plešivica imade naprama jugu iza sedla, preko kojeg vodi cesta u Samobor, gorsku kosu, koja se od starine zove "Gaj". Na vrhuncu ove kose izrasla je do dva metra visoka hrid poput orijaškog zuba. Prošlog četvrtka pod večer pošlo je malo družtvance novo obilježenom planinarskom stazom do ovoga mjesta. Hrid je bila pokrivena hrvatskom zastavom. Jedan od prisutne gospode, koji je družtvvo bio na vrhunac doveo, oslovio je prisutnike izvodeći, da se u vječnu spomen stogodišnjice narodenja preporoditelja dr. Lj. Gaja odkriva spomen-ploča. Na to je petoškolac Janko Horvat snimio zastavu, a na kamenu se ukaže isklesan natpis "Slava Gaju 1809-1909". Slava Horvat, Jelka Štimac i Nada Horvat okitiše hrid viencima, a prisutnici zapjevaše hrvatsku himnu. Kliknuvši još "Slava Gaju!" da se razligealo na sve strane, povratise se kući u Plešivicu. Staza do spomen-ploče zove se odtada "Gajev šetalište".

Braća Horvat, Franjo i Josip, otvorili su 1905. godine u selu Plešivici mali gorski hotel - Vila "Braća Horvat".*

Mladi brat Franjo imao je četvero djece - tri kćeri i jednog sina. Taj sin iz navedenog teksta je "petoškolac Janko", a Slava i Jelka Horvat, Franjine kćerke "okitiše hrid viencima", dok je Jelka Štimac, rodica tadašnjeg plešivičkog župnika Franje Štimca, njihova prijateljica. A "jedan od prisutne gospode koji je družtvvo bio na vrhunac doveo" je Franjo Horvat, jer "on je rad po Plešivici hodil". Ove pojedinosti rekla mi je treća, najmlađa Franjina kćerka, devedesetogodišnja Vera Horvat (r. 1908.) koja već dio godine boravi u svom rodnom kraju, voljenom selu Plešivici.

Za povijest označavanja planinarskih puteva po Plešivici značajna je rečenica: "... pošlo je malo družtvance novo obilježenom planinarskom stazom do ovog mjesta". Znači, planinarska staza od Poljanice do "Gajevog kamena" bila je već označena u prvom desetljeću našeg stoljeća. Zanimljivo! A

Stijena s natpisom u spomen Gaju

Foto: V. Strašek

zanimljiva je i stara već zaboravljena riječ - "prisutnici".

Evo još jednog podatka o kamenu iz toga doba naših predjedova! U ilustriranom književnom časopisu mjeseca "Vienac", koji je izlazio kao dopuna "Obzora", iz 1910. godine, u broju 8, na stranici s naslovom "Slike s Plešivice", tiskana je i fotografija ispod koje piše: "Spomenik Ljudevitu Gaju uklesan u sredinu litice".

Ispod fotografije nema imena autora. Vera Horvat pretpostavlja da je kamen fotografirao njezin "tatek", koji je sa svojom "drvenom kamerom s mijehom puno slikal po Plešivici".

A ja bih još dodao: moguće je kamen fotografirao netko od planinara! Bilo je to, naime, vrijeme kada su planinari često posjećivali goru Plešivici i Izletište "Braća Horvat". Među njima su bili - po pričanju Vere Horvat - od ondašnjih znamenitih planinara dr. Josip Poljak, prof. Josip Pasarić, dr. Juraj Rendulić, Vjekoslav Cvetišić i dr. Ivan Krajač. Svi su oni usput i pomalo fotografirali. Njihove fotografije možemo vidjeti u godištima "Hrvatskog planinara" između dva rata. Objavljivali su neki od njih fotografije i u Planinarskom vjesniku koji je izlazio od 1910. do 1913. godine umjesto "Hrvatskog planinara", a to je doba nastanka "Gajevog kamena".

* Jagarić Vladimir: Hotel "Braća Horvat" u samoborskoj Plešivici. Hrvatski planinar 1992, 2, 41.

TAJNA TEPCINE ŠPICE NA MEDVEDNICI

MILOVAN BUCHBERGER, Zagreb

Topla zima ove je godine pozivala na češći obilazak obližnje Medvednice, pa je to ujedno bila i prigoda za hodanje manje posjećivanim stazama njenoga sjeveroistočnog dijela. Kad je već napravljen takav izbor, trebalo je razmisliti i kako boravak u prirodi nekim dopunskim sadržajem učiniti još zanimljivijim. Zanimljiv poticaj u tom smislu pronašao sam u navodu o Tepčinoj špici (636 m), što mi se za početak činilo dovoljno privlačnim te vrijednim dalnjeg istraživanja (1): ...Na njoj se u šikari mogu opaziti ostaci temelja i zidina nepoznatog grada..."

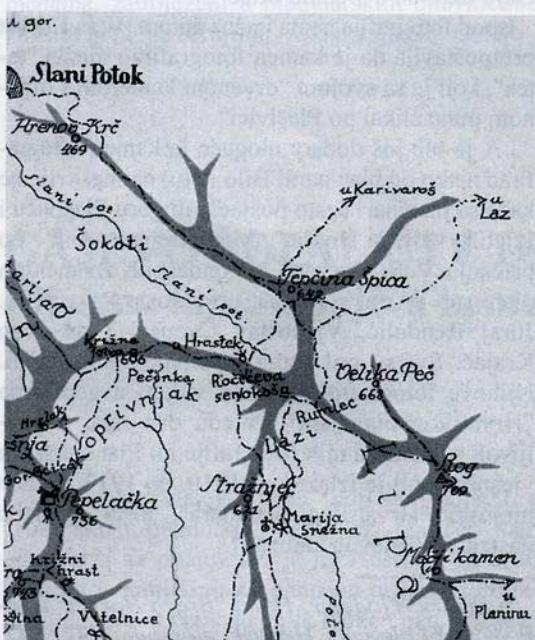
Za svakog znatiželnog ovo predstavlja izazov jer sve nepoznato budi razmišljanja koja traže bar neko objašnjenje. Povijest toga kraja relativno je slabo istražena; u bliskom kašinskom okruženju postoje nalazi iz kamenog doba, dok se kozelinska aktivnost bilježi 5000 godina unatrag.

Odlučih ponajprije prohodati sve pristupe Tep-

činoj špici kako bih stekao cjelovit dojam o položaju lokaliteta, koji se po svim kriterijima činio vrlo neobičnim. Može se kazati da staze od Čučerja, Slanog potoka i Karivarosi ne nude neke dodatne obavijesti koje bi upućivale na porijeklo i svrhovitost gradnje na Tepčinoj špici. Ipak, spomenuo bih prilaz od Gorsčice preko Koprivnjaka, koji, ako i ne proširuje spoznaju ove tematike, ono bar nagrađuje prirodnim ljepotama i divnim vidicima Stražnjeca, Vitelnice i Oštrecu te na suprotnu stranu prema Stubici. Najljepši je pak prilaz iz Gornje Planine preko livada pod Velikom peči, koji jedini daje vodilju ideji što bi moglo predstavljati "to nešto" na Tepčinoj špici.

Što se danas može uočiti na Tepčinoj špici? Na samom vrhu je mala travnata zaravan protežnosti 60 x 15 metara na kojoj su rijetka stabla mladih bukava. Sa sjeverne strane blago položena padina, obrasla niskim bodljikavim raslinjem, otvara vidik prema Sv. Mateju, dok je s južne strane pristup strm i vodi kroz gustu šikaru. Pogled prema prijevoju Laza zastire sjeveroistočni brije, dok sjeverozapadnu vizuru zaklanjavaju Lipa i Carevo brdo. Južni i jugozapadni vidik zatvaraju Mala Črešnja i Lipa. Preostali jugoistočni pravac vrlo je pregledan i lijepo se vide niža brda Tusti vrh, Gradac i Gradišće u smjeru Blaguše i Kaštine.

Na jugoistočnom dijelu same zaravni na Tepčinoj špici nalazimo ostatke kamenog zaklona, promjera dva metra, koji je postavljen u središtu tri metra visokog, stožasto oblikovanog uzvišenja, čiji je donji promjer petnaestak metara. Morfološki gledano, za ovo uzvišenje je malo vjerojatno da je moglo nastati bez ljudskog utjecaja. Trideset metara zapadno od kamenog zaklona postavljen je betonski blok koji označava među županija po katastarskoj izmjeri iz 1913. godine. Na jugozapadnom dijelu zaravanka opaža se slijeganje tla u obliku stepenice visine sedamdesetak cm. Iz tih značajki može se razabrati da se tu proteže nešto nalik na zid ili temelj, ne duži od tridesetak metara. Ovo je zbog raslinja danas teško razlučiti od prirodnog okruženja. Pregledom lokaliteta stječe se dojam da se on nalazi u vizuelno nepromijenjenom sta-

Isječak Paulićeve karte iz 1924. g.

nju bar četiri stotine godina!

Kao detaljni putokaz poslužio je izvorni tekst Gušićeve knjige iz 1924. godine (2):

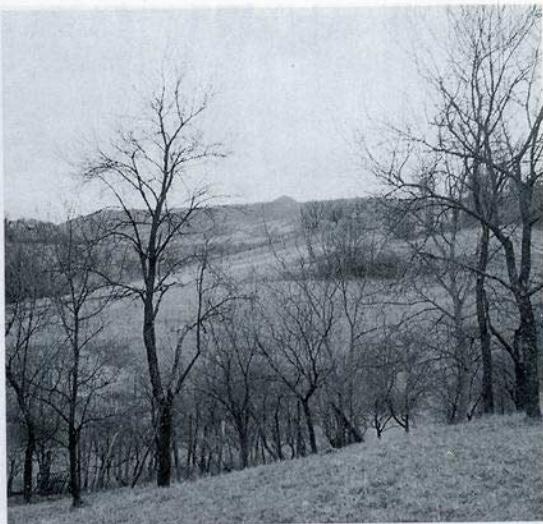
"Tepčina špica 642 m, danas je neugledni šikarom obrasli vrhunac, sa ovelikom ravnicom na glavici. Na njem se ravnice opažamo ostatke male kapelice s okruglim svetištem, dok su čitav preostali dio ravnice zauzeli ostaci temelja i zidova neke stare gradine. Ostaci kapelice pripadaju kapelici Sv. Apostola, koja je kasnije novo sagrađena u Šagudovcu, gdje i danas stoji. O gradini pak, koja je nesumnjivo mnogo starija, nemamo upravo nikakovih historijskih vijesti. Narod pak priča, da je ovdje nekada stajao veliki grad, što ga je sagradio neki Kara, po kojem nosi selo Karivaroš ime".

Istražujući navedeni tekst, a po kazivanju prof. Ružice Henneberga i Nenada Paulića, može se zaključiti da su **Branimir Gušić, Dragutin Paulić i Marijana Henneberg** oko 1920. godine obilazili tu lokaciju te tom vrhu, prvi u kartografskoj povijesti, nadjenuli izvoran narodni naziv **Tepčina špica** (vidi na str. 210).

Njihov rad bio je temeljit i sveobuhvatan tako da su i prvi put izvornim narodnim nazivljem topografski obogatili cijelu Medvednicu. Uporabljajući predložak vojne specijalke iz 1914. godine, kartu koju nalazimo u prilogu Gušićeve knjige, izradio je Paulić, koji je tu dobro upoznao narodna imena dok je kao "zeleni kadar" boravio u ovim predjelima.

Pregledom kartografskog bilježenja toponima po Medvednici kroz povijest (od Glavačeve karte iz 1673., jozefinskog izmjera iz 1783., Szemanovih karata iz 1822. i 1840., prve katastarske karte Gornje Stubice iz 1861., kao i svih K.u.K. vojnih specijalki koje su slijedile od 1879. godine) može se potvrditi da je Gušić prvi sa suradnicima kartografski upisao toponim - Tepčina špica.

Nažalost, sve ostalo vezano uz citirani navod pokazalo se neutemeljeno i očito se radi o prenošenju narodnih legendi kojima ne oskudijeva povijest Medvednice. Naime, crkveni zapisi ne poznaju postojanje kapelice na Tepčinoj špici i ništa slično nije zabilježeno u kanonskim vizitacijama, koje za župu Gornja Stubica postoje od 1622. godine (3). U Šagudovcu je 1901. umjesto stare kapelice, koja se spominje već u 1669. godini, sagrađena nova koja nosi isto ime. Nije vjerojatno da bi kapelica istog naziva bila premještena na udaljenost od 5 km. Takoder, ime kapelice Svetih apostola ne upućuje na njenu veliku starost. Selo Karivaroš spominje se u dokumentima iz 1669. godine, a pretpostavlja se da je u starije vrijeme

Tepčina špica od crkve Sv. Jurja u Gornjoj Stubici

nosilo drugi naziv. Karivaroš je, po popisu iz 1857., brojao tek 304 stanovnika.

Razgovori s najstarijima iz obitelji, čija se loza u Karivarošu proteže i više od četiri stotine godina, u cijelosti potvrđuju prednje navode. Josip Kovačić (90 god.) i Marica Rusan (85 god.) vlasnici su šuma na lokaciji Tepčine špice. Vitalni se starci, po predanjima svojih očeva i djedova, ne sjećaju u tom području ikakvog spomena kapelici ili gradini.

Za daljnje istraživanje poslužio je Hennebergov članak iz 1929. koji za majora K.u.K. Mijata Sabljara (1790-1865), najvećeg istraživača starih hrvatskih gradova i ruina, bilježi (4): "... a usred gore na Tepčinoj špici istražuje i mjeri ostatke gradine i crkvine svetih apostola..."

Pretražujući svu literaturu koja se spominje u članku, nisam mogao pronaći nikakvo stvarno uporište ovom navodu. Tumačenje citiranog teksta bilo bi da je Sabljar na toj lokaciji, koja je tek 1920. topografski na kartama nazvana Tepčina špica, nešto istraživao. Što god da je (a pitanje da li je uopće) Sabljar tu sredinom pedesetih godina prošlog stoljeća istraživao, bilješke o tome nisam mogao pronaći. Zbog nepromijenjenog stanja ove lokacije kroz duže vremensko razdoblje, pitanje je koliko bi njegove skice pridonijele zaključku o namjeni i vremenu nastanka ovog objekta.

Čini se da su se kroz bližu povijest ovom lokacijom uvijek protezale međe. Za stubičke vidike ta je zabit uvijek bila daleko da se na nju može postaviti tek neki, danas nama teško dokučiv, upo-

Ostaci kamenog zaklona na krajnjem jugoistočnom dijelu

zoravajući znamen (ili možda žrtvenik, koji bi tu stajao od slavenskih vremena). Istovremeno za žitelje Čučerja to je uvijek bilo "tamo negdje visoko u gori", potpuno udaljeno od svakodnevnih briga.

Ovo gledište potvrđuju i zapisi Kukuljevićevih anketnih formulara iz 1850., koji su odaslati svim hrvatskim župama kako bi ostali zabilježeni svi bitni elementi kulturne nam baštine. Čitajući te zapise, uočljivo je da župnici Gornje Stubice i Čučerja nisu imali nikakve spoznaje pa ni većeg interesa za razvaline u svom okruženju.

Više podataka donosi novije istraživanje koje gradinu na Tepčinoj špici svrstava u doba kasne antike i pridaje joj funkciju nadzorne točke rimskog puta Poetovio - Andautonia - Siscia (6). Pretpostavlja se postojanje osmišljene geostrateške konstrukcije kontrole ove vitalne prometnice sa Kozelinom (511 m). Ta dva kastruma vjerojatno su bile stražare s vojničkom posadom, što za Kozelin nalaz vojne opreme i potvrđuje. Prof. Sokol, koji je vršio istraživanje Tepčine špice 1988. godine, misli da se tu može konstatirati nalaz samo jednog i pol zida, pa mu se čini da fortifikacija možda i nije dovršena ili je objekt na sjevernom dijelu bio omeđen palisadom.

Za pretpostavljenu namjenu stražare, lokacija na Tepčinoj špici čini se relativno nepovoljnom, a pošto nije nađeno ni kulturnog sloja, trebalo bi razmisiliti o nekom drugom značenju ovoga mjeseta.

Ostaje činjenica da je tu prolazio rimski pješački put iz Slanog Potoka prema Čučerju, koji se u kas-

nije doba, neposredno pod Tepčinom špicom, odvajaо za Mariju Bistricu u hodočasničke svrhe. Pretpostavlja se da je ta staza za hodočašća u manjoj mjeri bila u uporabi već koncem 16. stoljeća, dok najstariji pisani podaci o tome datiraju iz 1725. godine (7). Pješački putevi koji prolaze ovim dijelom Medvednice (8) dobro se mogu uočiti na karti koja prikazuje okolicu grada Zagreba u okviru Prvog zemaljskog jozefinskog izmjera (9).

Skrvit položaj Tepčine špice, uz relativno dobre mogućnosti opskrbe vodom na četiri obližnja vodotoka i tek 300 metara udaljenu poniku u istočnom smjeru, uz visinski pašnjak koji se prostire u neposrednoj blizini, čine ovaj prostor idealnim prebjedištem za pradavne žitelje područja u okolini sela Planine od najranijeg srednjeg vijeka. Za vrijeme provala Huna, Avara i kasnije Turaka, ovo je mjesto za ljudе i blago osiguravalo sigurno skrovište za potrebno kraće razdoblje dok opasnost ne bi minula.

Selo Planina spominje se već 1209. godine kao međašno mjesto posjeda plemena Aka (10). Godine 1278. zabilježno je da braća Aleks Petrov i Matej Blažev, iz porodice Aka, za 20 maraka prodaju svoj posjed Planinu zagrebačkom biskupu Timoteju. Nekako u isto vrijeme u Planinu dolaze križnici, na koje nas i danas podsjeća kapelica Sv. Jurja. Nedaleko od te crkve nalazi se brdo koje se nekada nazivalo "castrum paganorum" (poganski grad) (11). Nasuprot njemu, preko potoka Bjeleka, i danas se na brdu Gradištu raspoznavaju tragovi srednjevjekovne gradine. Križnici ili na ovom području točnije "Regularni kanonici sv. groba jeruzalemskog" stekli su velik posjed u Planini, vjerojatno prije 1242. godine kada se spominje crkva Sv. Jurja.

Naposljeku, spomenimo da topnim Tepčina špica može imati davne korijene. Izraz "tepčija" označavaо je visokog dvorskog dužnosnika u doba hrvatskih kraljeva iz druge polovine 11. stoljeća. Ugarsko-hrvatski kralj Andrija II 1209. godine, za odanost i podršku, vraća zagrebačkom županu Vratislavu iz porodice Aka (1198-1217) djedovinske posjede koje je oduzeo njegov pretvodnik kralj Mirko, a između kojih i Castelum Also Zthwbycza. Ova utvrda, kasnije nazvana "Tahijev grad", našla se na uzvisini neposredno iznad groblja u Donjoj Stubici. Tvrđava je prilično oštećena u Seljačkoj buni 1573. godine, a od kraja 17. st. je ruševina, čiju je kamenu gradu 1790. Regina Drašković (rođ. Domjanić) uporabila za

U srednjem vijeku područje današnje Hrvatske bilo je u sastavu drevne slavenske države Kraljevine Srbije, koja je obuhvaćala veći dio Balkana. U srednjem vijeku, kada su se na Balkanu pojavile i drugi etnički elementi, uključujući i hrvatsku plemićku aristokratiju, ovo područje je postalo dio srednjovjekovne Hrvatske.

Jugoistočni dio zaravni na Tepčinoj špici

izgradnju obližnjeg baroknog dvorca Stubički Golubovec. Uočimo i to da se vrh Tepčine špice, oblikom kao "špica", razaznaje isključivo iz smjera Donje Stubice!

Može li navedeno naslućivati stolovanju kralja Zvonimira i u ovim prostorima, ipak je malo vjerojatno i zasigurno se po pisanim dokumentima neće moći utvrditi. Mnoga će pitanja i dalje postavljati nejasna slika porijekla porodice Aka, kao i njihova povezanost s mađarskom (hrvatskom) krunom.

Ipak, vjerojatnije narodni naziv Tepčina špica korijenski potječe kao izvedenica riječi potepanje, koja ima značenje izbjega ili zbjega. Bilo kako bilo, tko god da je kroz povijest upotrebljavao zaklonište ove skrovite lokacije, bio je izuzetno zaštićen od opasnosti i podosta odvojen od uobičajenih životnih tokova. Temelji na Tepčinoj špici, koji su danas nadrasli travom, do cjeleovitih će arheoloških istraživanja i nadalje skrivati svoju namjenu i porijeklo.

Treba pobuditi interes za sistematično istraživanje ovog lokaliteta, kao i ostalog blaga koje leži tu, u našem okruženju, tako malo poznate sjeveroistočne Medvednice. Planinarima u svakom slučaju ostaje zadovoljstvo i putokaz da ovakvi i slični interesi mogu boravak u prirodi učiniti potpunijim i obogatiti nas iskustvom i razgovorima s brojnim ljudima, koji su pomalo otvarali vrata povijesti, a koju sam imao prilike doživjeti pokušavajući proniknuti u tajnu Tepčine špice.

Literatura

1. Ž. Poljak: "Hrvatske planine", Zagreb, 1996.
2. B. Gušić: "Medvednica", Zagreb, 1924.
3. J. Butorac: "Donja i Gornja Stubica", Zagreb 1982.
4. V. Henneberg: "Gradine i gradišta po Medvednici", Narodna starina, 20. Zagreb, 1929.
5. I. Mirnik: "Mijat Sabljar", Muzeologija, 28. Zagreb, 1990.
6. V. Sokol: "Doba između antike i ranog srednjeg vijeka na području Zagreba", Prvi hrvatski kulturni pejzaž (Mimirin zbornik), Zagreb, 1996.
7. J. Butorac: "Marija Bistrica", Zagreb 1981.
8. V. Klaić: "Prirodni zemljopis Hrvatske", Zagreb, 1878.
9. K. Čolić: "Zagreb na geodetsko-katastarskim zemljovidima" (zbirka). Zagreb, 1994.
10. N. Klaić: "Zagreb u srednjem vijeku", Zagreb, 1982.
11. V. Klaić: "Castrum antiquum paganorum", Zagreb, 1903.
12. L. Dobronić: "Regularni kanonici svetog groba u Hrvatskoj", Croatica christiana periodica, VIII, 14, Zagreb ,1984.

PRVI PSI TRAGAČI U GSS-u HRVATSKE

VINKO PRIZMIĆ, Split

U stvarnosti, sve akcije spašavanja u početnoj fazi, dok se ne locira mjesto nesreće i dok se ne pristupi unesrećenom, sadrže fazu veće ili manje potrage, što je i razlogom da gotovo sve spašavateljske organizacije u svijetu pod spašavanjem podrazumijevaju tzv. SAR (SEARCH AND RESCUE) djelatnost. Searching (potražne) akcije, najkompleksniji su tipovi akcija spašavanja i podrazumijevaju kompetentan centar koji koordinira potragom, temeljito prikupljanje podataka na osnovi kojih se što uže i točnije definira prostor u kojem se unesrećeni s velikom vjerojatnošću nalazi, te plan i strategiju potrage.

Potraga se provodi iz zraka, prisustvom ljudi na tlu, te psima tragačima. Strateške snage svake ozbiljne i temeljite potrage su helikopteri, velik broj ljudi te psi tragači. Sva tri načina potrage međusobno se nadopunjaju ali se nipošto ne isključuju niti se mogu međusobno zamijeniti.

Helikopterske potrage u početnoj fazi akcije za brzu potragu širokog prostora nema alternative, kao što bez koordiniranog i planskog rada ljudi na terenu koji osluškuju, osmatraju, uočavaju i zaključuju nijedna akcija ne može ni započeti niti se završiti.

Pas, međutim, otkriva trag ili tijelo unesrećenog i kada je ono nedostupno oku i uhu, kada je od nestanka prošlo i više mjeseci i kada se iznad unesrećenog nalaze deblje ili tanje naslage snijega, leda, odronskog materijala, pa čak i duboke naslage vode.

Zato su u gorskoj službi spašavanja u svijetu odavno psi tragači nezamjenjivo sredstvo potrage za nestalim osobama, naročito iz lavina. Na prošlogodišnjem IKAR-u u Aosti (Italija) imali smo se prilike u gotovo cijelodnevnoj pokaznoj vježbi uvjeriti u mogućnost posebno istreniranih GSS-pasa za potrage za nestalim i stradalim penjačima ne samo iz lavine već i iz svih planinskih terena uključujući i potragu u zoni stijena.

I GSS Hrvatske ima svoja iskustva u području potražnih akcija, iako zbog slabije materijalne osnove i slabe tehničke i organizacijske podrške drugih javnih službi i institucija, tek se odnedavno koristimo helikopterima i drugim blagodatima koje

su već dugi niz godina dostupne našim kolegama u svijetu.

No to ne znači da nismo i do sada, doduše ponkad na puno teži i naporniji način, rješavali sve postavljene zadaće a na dobrobit ugroženih.

Samo u posljednjih šest mjeseci imali smo dvije velike zajedničke i višednevne akcije. U obje akcije sudjelovao je velik broj spašavatelja iz više stanica (Split-Makarska, Zadar, Zagreb i dr.), te helikopteri HRZ-a i MUP-a. Radilo se o potrazi za nestalim paragliderom (padobrancem) na Biokovu te za nestalim planinarom na Velebitu. U oba slučaja unesrećeni su već bili mrtvi kada je pozvana gorska služba, što je i najteži oblik potražnih akcija. Obj su potrage bile uspješne, jer su ipak unesrećeni pronađeni, ali su nažalost imale za rezultat smrtni ishod. U Gorskoj službi spašavanja Split više od trećine svih izvršenih akcija čine potražne akcije. Nekoliko smo se puta i mi koristili policijskim psima, no ti se psi u planinskim uvjetima nisu izkazali jako upotrebljivima, jer ni psi a ni njihovi vodiči nisu ni bili sposobljeni za tu namjenu. Riječ je o psima odgojenim za višenamjenske policijske potrebe koji su nemoćni kada su izmoreni dugotrajnim pristupom ili kada se kasno dovedu na teren, koji je u međuvremenu kontaminiran desetima novih tragova tako da ih i puno obučeniji i trenirani psi teško mogu selektirati.

Iskustva spašavateljskih službi izvan naše zemlje mnogo su bolja jer je ustrojen poseban sustav obuke i rada s njima i, što je važno, uvijek u okviru spašavateljskih službi. U svježem nam je sjećanju i dugotrajna potraga za nestalim Stanetom Belakom - Šraufom, čije je tijelo nakon više od šest mjeseci pronašao upravo specijalno izučen pas Gorske reševalne službe Slovenije.

VELIKI PLANINARSKI SKUPOVI U HRVATSKOJ 1947-1997.

NIKOLA ALEKSIĆ, Zagreb

Prikupljujući podatke o sudjelovanju članova HPD "Zagreb-Matica" u republičkim planinarskim akcijama, a u povodu proslave 50. obljetnice toga društva, g. Vilim Strašek često me je tražio podatke o datumima i nazivima planinarskih priredaba. Premda smo obojica bili prisutni na većini od njih, nismo ih se mogli svih sjetiti. Prelistavajući posljednjih pedeset godišta Naših planina i Hrvatskog planinara, ustanovio sam da je osim saveznih sletova i dana hrvatskih planinara, bilo i drugih sličnih priredaba, pa sam i njih uvrstio u pregled koji slijedi. Napominjem da pregled sadrži samo one prirede koje je organizirao PSH, odnosno HPS. Nažalost, zbog nedostataka podataka i vremena, u pregled nisu mogli biti uvršteni skupovi održani po regionalnoj ili cehovskoj osnovi, koji su često okupili velik broj planinara. To su npr. sletovi (mladih) planinara Hrvatskog zagorja i Međimurja, Dalmacije, Slavonije, planinara PTT-radnika, željezničara, pa tradicionalni pohodi i susreti "100 žena na Monsoru", Pohod na Učku, Papučki jaglaci, susreti planinara Like i Dalmacije, Memorijal 26 smrznutih partizana, Dani planinara "Grafičara", "Risnjaka", "Lipe", "Zanatlje" i drugih. No, taj se nedostatak može lako ispraviti jer pretpotavljam da svi organizatori raspolažu s podatcima o svojim priredbama, pa predlažem da ih srede i pošalju uredništvu Hrvatskog planinara radi objavljivanja.

PRVI DAN PLANINARA 28.9.1947. na Ponikvama (Medvednica). Pobližih podataka nema.

DAN PLANINARA 19-26.1949. decentraliziran, izleti po društvima, ukupno 12000 sudionika, od toga iz Zagreba 5000.

PREDIZBORNO TAKMIČENJE 1950. g. organizirano na inicijativu PD "Zagreb" koje je pozvalo sva društva u Hrvatskoj na natjecanje u povećanju broja članova, izgradnju i obnovu planinarskih objekata, dobrovoljnem radu na fiskulturnim objektima, pošumljavanju, povećanju broja pretplatnika časopisa NP, organizaciju izleta, propagandu planinarstva (uređenje oglasnih ormarića) i osvajanje značke fiskulturnika. Poziv na natjecanje PSH je uputio svim športskim savezima FISAH-a i planinarskim savezima. Zahvaljujući zalaganju društva, PSH je proglašen najboljim športskim savezom u

Republici i u okviru PSJ.

SLET PLANINARA HRVATSKE 25-27.7.1953 u Plitvicama. Sudjelovalo oko 2000 planinara
SLET PLANINARA HRVATSKE 27.7.1954. u Fužinama. Sudjelovalo oko 2000 planinara.

SLET PLANINARA HRVATSKE 27-30.7.1957. na Štirovcu (južni Velebit). Sudjelovalo 1800 planinara. Tom prigodom otvoren je i novoizgrađeni planinarski dom.

SLET PLANINARA HRVATSKE 27-29.7. 1982. u Jasenku. Sudjelovalo 1800 planinara.

ŠTAFETA PLANINARA KROZ HRVATSKU 16-22.11.1983. Vinica - Gorki kotar - Velebit - Lička Plješivica.

USPON NA KLEK 24.5.1964. (otvorenje proslave). Sudjelovalo 500 planinara.

SLET PLANINARA HRVATSKE (i Jugoslavije) 4-5.7.1964. na Zavižanu u povodu 90. obljetnice osnutka HPD-a. Sudjelovalo 2000 planinara.

OTVORENJE VELEBITSKOG PLANINARSKOG PUTA 4.7.1969. na Zavižanu. Prisutno oko 500 planinara. Put je otvorio ing. Ante Premužić.
USPON NA KLEK 1.5.1974. (otvorenje proslave 100. obljetnice HPD-a. Sudjelovalo oko 1000 planinara.

SLET PLANINARA HRVATSKE (i Jugoslavije) 4.7.1974. na Platku u povodu 100. obljetnice HPD-a. Sudjelovalo 9000 planinara i gostiju. U povodu proslave u Delnicama je organizirano zasjedanje Generalne skupštine Međunarodnog planinarskog saveza (UIAA).

POHOD TRAGOM "PRVOG IZLETA HPD" 18.5. 1975. u Samoborskom gorju. Sudjelovalo 3000 planinara.

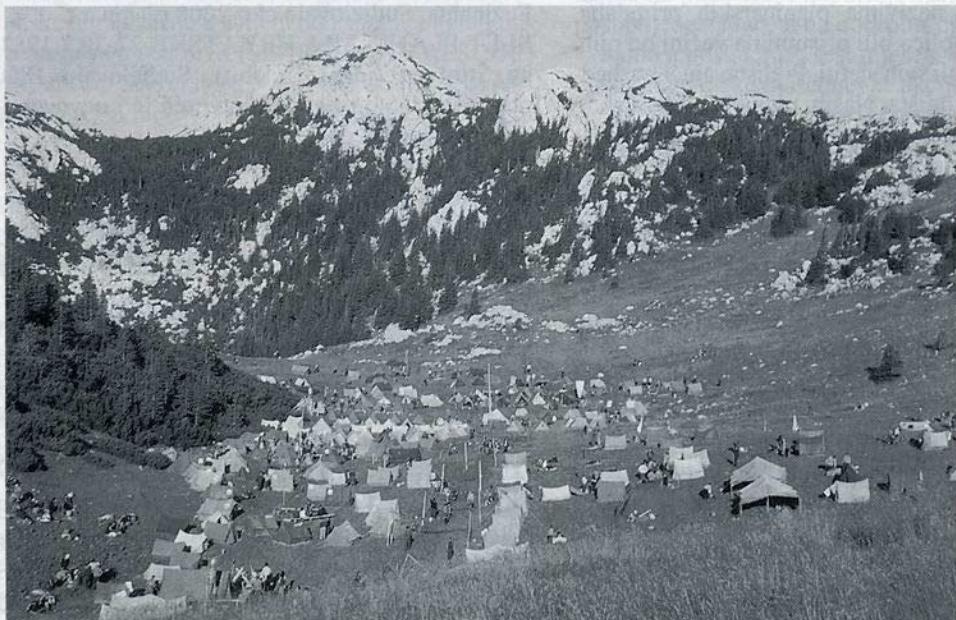
SUSRET PLANINARA HRVATSKE 9-10.1977. na Omanovcu (Psunj) u povodu otvorenja novoizgrađenog planinarskog doma i 50. obljetnice društva u Pakracu. Sudjelovalo oko 500 planinara.

USPON NA 85 VRHOVA u povodu 85. rođendana Josipa Broza (OD TOGA 16 U HRVATSKOJ) 1978. Sudjelovalo 3000 planinara iz 50 društava.

SKUP PLANINARA HRVATSKE 30.6.1979. na Zavižanu u povodu 10. obljetnice VPP-a. Sudjelovalo oko 500 planinara.

SUSRET PLANINARA HRVATSKE 13-14.9.

IZ STARIH ALBUMA I DNEVNIKA

Gore: Prigodom proslave 90-godišnjice hrvatskog planinarstva nastao je 4.7.1964. šatorski grad pod Zavižanom

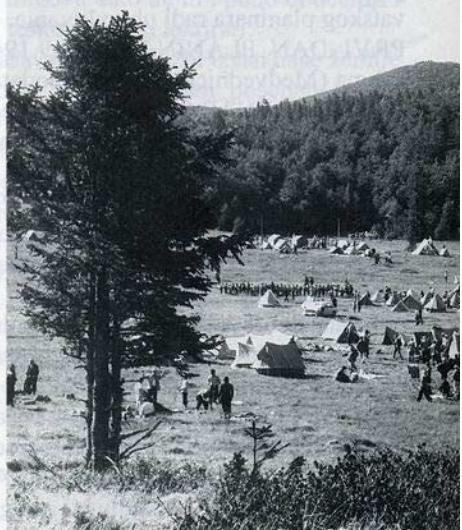
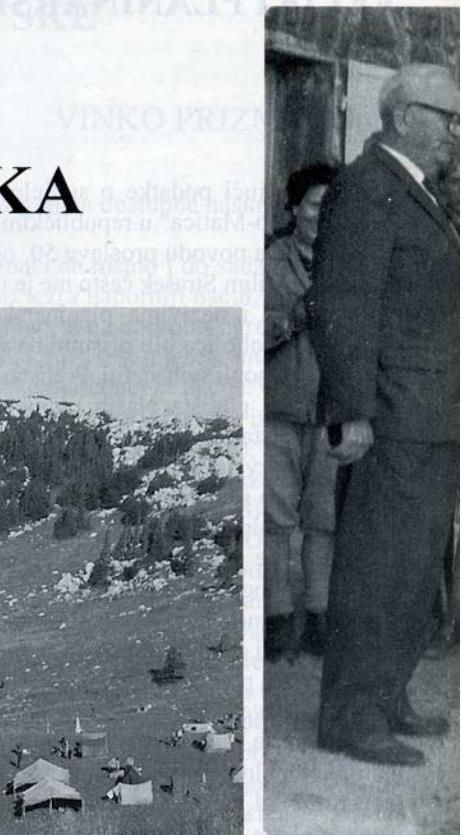
Sredina gore: Otvaranje Velebitskog planinarskog puta 4.7.1969.; na slici su ing. Ante Premužić, predsjednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik i predsjednik PSH Božo Škerl

Sredina dolje: Stoljetnica hrvatskog planinarstva proslavljena je 4.-6.7.1974. sletom na Platku i Skupštinom Međunarodne planinarske unije u Hrvatskoj

Desno gore: Tragom prvog izleta HPD-a; prigodom proslave njegove stoljetnice, bilo je 18.5.1975. na Oštarcu pet tisuća planinara (na slici: govori Ivica Sudnik)

Desno u sredini: Prvi slet mladih planinara Hrvatskog zagorja na Ivanšćici 1957. godine

Desno dolje: Šatorski grad na Štirovcu u Velebitu 27-29.7. 1957. prilikom Trećeg sleta planinara Hrvatske

1980. na Platku u povodu 10. obljetnice republičke transverzale "Po planinama Hrvatske". Sudjelovalo oko 600 planinara.

USPON NA KLEK 12.5.1984. (otvorenje proslave 110. obljetnice HPD-a). Tom prigodom otvorena je alpinistička zbirka u Ogulinskom muzeju. Sudjelovalo oko 2000 planinara.

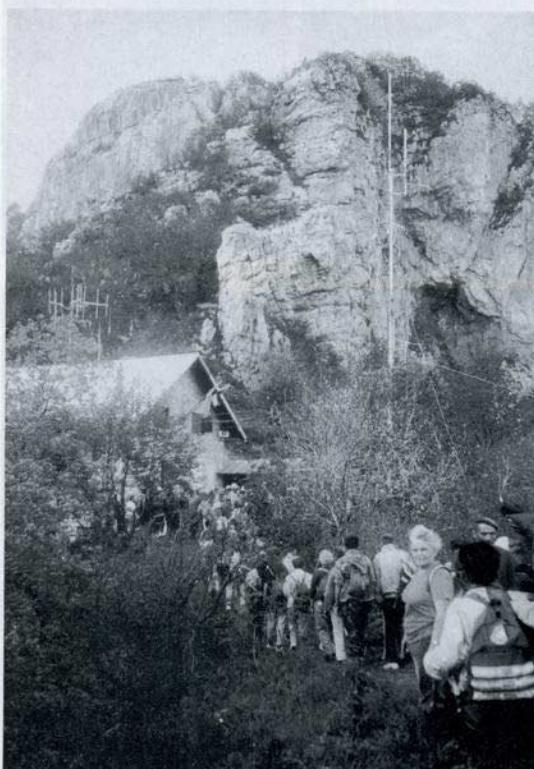
DAN PLANINARA HRVATSKE 26.5.1984. na Petrovoj gori. Sudjelovalo oko 1000 planinara.

SLET PLANINARA HRVATSKE (i Jugoslavije) 15. i 16.9.1984. na Medvednici (Činovnička livađa). Sudjelovalo oko 5000 planinara.

POHOD "TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a" 19.5.1985. u Samoborskom gorju. Sudjelovalo oko 5000 planinara i gostiju (3000 planinara iz 144 planinarskih društava obišlo je sve KT). Tom je prigodom u Samoborskom muzeju organizirana planinarska izložba.

SKUP PLANINARA HRVATSKE 1.10. 1988. na Risnjaku u povodu otvorenja obnovljenog planinarskog doma. Sudjelovalo oko 650 planinara.

DAN PLANINARA HRVATSKE 2.9.1989. na Rossijevom skloništu (sjeverni Velebit) u povodu 20. obljetnice VPP-a. Sudjelovalo oko 1000 planinara.

DAN PLANINARA HRVATSKE 1-2.9.1990. na Baškim Oštarijama (srednji Velebit) u povodu 20. obljetnice republičke transverzale. Sudjelovalo 700 planinara.

DAN HRVATSKIH PLANINARA 6-7.9.1991. u Tršću (Gorski kotar) nije održan zbog agresije na Hrvatsku.

DAN HRVATSKIH PLANINARA 10-11.7.1993. u Ravnoj Gori (Gorski kotar). Sudjelovalo 1000 planinara.

SKUP PLANINARA HRVATSKE 11.9.1993. kod spomen-natpisa na Premužićevoj stazi u povodu 60. obljetnice završetka izgradnje. Sudjelovalo oko 200 planinara.

SKUP PLANINARA I LJUBITELJA PRIRODE HRVATSKE 5.6.1994. u Kamačniku kao tih prosvjed za spas kanjona Kamačnika (organizator Komisija za zaštitu prirode).

DAN HRVATSKIH PLANINARA 2-3.7.1994. u Štirovači i Lubenovcu u povodu 25. obljetnice VPP-a te otvaranja Velebitske obilaznice i skloništa u Lubenovcu. Sudjelovalo oko 500 planinara.

POHOD "TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a" 21.5.1995. u Samoborskom gorju; tom prigodom organizirana je i planinarska izložba u Samoborskem muzeju. Sudjelovalo oko 2000 planinara.

DAN HRVATSKIH PLANINARA 24-25.6.1995. na Jankovcu (Papuk) u povodu 100. obljetnice slavonskog planinarstva. Sudjelovalo oko 500 planinara.

DAN ZASTITE PLANINSKE PRIRODE HRVATSKE 10-11.6.1995. na platku (Gorski kotar). Sudjelovalo oko 600 planinara.

DAN ZAŠTITE PLANINSKE PRIRODE HRVATSKE 8.6.1996. Slapnica (Žumberak).

DAN ZAŠTITE PLANINSKE PRIRODE HRVATSKE 7-8.6.1997. u Paklenici (južni Velebit)

DAN HRVATSKIH PLANINARA 5-6.7.1997. na Oštrcu (Samoborsko gorje) u povodu otvorenja preuređenog doma. Sudjelovalo oko 500 planinara.

DAN HRVATSKIH PLANINARA 16-17.5.1998. u Velikoj (Papuk) u povodu 100. obljetnice HPD "Sokolovac" iz Požege. Sudjelovalo je oko 1500 planinara i gostiju.

Prema časopisu Naše planine i Hrvatski planinari

Prigodom proslave 120. obljetnice hrvatskog planinarstva bilo je 21. svibnja 1994. više od tisuću planinara na Kleku

100 GODINA IVANEČKOGL PLANINARSTVA

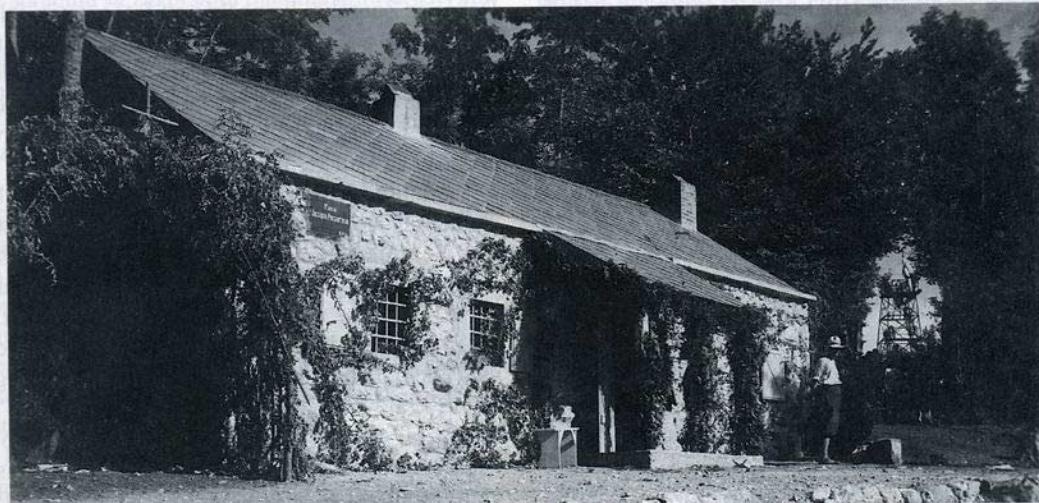
CVJETKO ŠOŠTARIĆ, Ivanec

Stogodišnjica organiziranog planinarstva u Ivancu bez sumnje je veoma značajan kulturni jubilej ivanečkoga kraja, tim više što se planinarstvo u Ivancu počelo razvijati dvadesetak godina nakon osnutka Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu, koje je osnovano 1874. godine i bilo je dvanaesto u Europi i prvo u jugoistočnom dijelu europskog kontinenta. Inače, prvi trag planinarskog djelovanja u Ivancu kroničar spominje 1893. godine, kada je na Ivanšćici zaslugom HPD-a podignuta velika drvena piramida, a u neposrednoj blizini i drvena koliba. Ti su objekti trajali sve do Prvog svjetskog rata.

Za Ivanec je značajna godina 1899. jer je od 1. svibnja te godine iskaznicu utemeljitelnog člana HPD-a u Zagrebu ima Božidar Kukuljević-Sakcinski, pjesnik, glazbenik, a nadasve obožavatelj prirode i prirodnih ljepota. Iz časopisa "Hrvatski planinar" od 1. kolovoza 1898. saznajemo da su 22. srpnja te godine Ivanšćicu posjetili grof Emil Kulmer i Nikola Faller, a knjiga posjeta dvoru Trakošćan, vođena od 1895. do 1922. bilježi izlet grofa Karla Draškovića i Božidara Kukuljevića-Sakinskog na Ivanšćicu 22. kolovoza 1898. I još

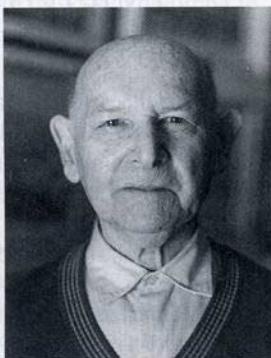
jedan podatak iz časopisa "Hrvatski planinar" od 1. kolovoza 1899. iz rubrike "Družtvene vesti" citiram: "Planinarska podružnica u Ivancu složena je brigom priesvetloga gospodina Božidara Kukuljevića-Sakinskog, c. i kr. komornika. Gora Ivanščica također je puna prirodnih krasota i tvorevina pa će i ivanečka podružnica također mnogo dopriniti da se i u ovim krasnim krajevima planinarstvo razsiri što više".

Već 1900. godine ivanečka planinarska podružnica ima 58 članova koji priređuju izlete, prvenstveno na Ivanšćicu ali i na okolne planine. Temeljem toga možemo ustvrditi da su organizirani planinarski rad i djelovanje u Ivancu počeli 1898. godine, što je i službeno potvrđeno na redovnoj skupštini društva 21. ožujka 1901. Tih se godina kao aktivni planinar u Ivancu spominje tadašnji geometar Vavrović, a 1909. prvi put na Ivanšćicu dolazi Albert Špiler, učenik varaždinske gimnazije koji je zapisao da je piramida cijela, samo je gornji balkon malo raskliman, a ljestve do njega uništene. Veću aktivnost Podružnica pokazuje 1911. i 1912. kada joj je predsjednik Edvin Anet, kotarski predstojnik u Ivancu. Tada su markirana dva puta

Planinarska kuća na Ivanšćici 1929. godine

STUPOVI IVANEČKOG PLANINARSTVA

Božidar Kukuljević Sakcinski (1861-1927)
Dr. Adalbert Georgijević (1899-1991)

Dragutin Karažinec (1924-1998) i
Cvjetko Šoštarić (1940-)

na Ivanščicu, preko Mrzljaka i Črnih mlaka te preko Konja.

Po završetku Prvog svjetskog rata nastupile su godine okupljanja mlađih ljudi zadojenih sportskim duhom, tako da se 13. kolovoza 1923. u Ivancu obnavlja rad ivanečke podružnice HPD-a, a za predsjednika je izabran Hinko Blumschein i tajnika Albert Spiler. Priređuju se izleti na Ivanščicu, zagorske planine, na Plitvička jezera i Sloveniju. Ivanečke planinare tada zaokuplja ideja o podizanju piramide i eventualno planinarske kuće na vrhu Ivanščice, koja sve više sazrijeva, i nakon ozbiljnih priprema i podrške HPD-a iz Zagreba, susjednih planinarskih društava i tadašnjih vlasti već 1928. Ivanščica postaje veliko radilište.

1. rujna 1929. godine, kako saznajemo iz tadašnjeg tiska, na Ivanščici se okupilo oko 500 planinara i izletnika iz svih krajeva Hrvatske i oko 3000 seljaka iz obližnjih naselja na svečanom otvaranju planinarske kuće "Josip Pasarić" nazvane imenom tadašnjeg predsjednika HPD-a, koji se izuzetno zalagao za njenu gradnju, a otvorena je i desetmetarska željezna piramida. Zemljiste je društvo dao besplatno veleposjednik Martin Zabavnik, kuću je sagradio Marko Vukelić, poznati tadašnji graditelj planinarskih kuća po Velebitu, a piramidu Antun Partlić i Florijan Zaplatić iz Ivanca. Godine 1934. dao je ivanečki gospodar Artur Vojtić izgraditi vidikovac koji je po njegovu nadimku prozvan "Stričevo". Ivanščicu posjećuje sve više planinara i izletnika, a ivanečki planinari obilaze

hrvatske, bosanske i slovenske planine.

Svakako valja spomenuti da je na inicijativu Otokara Hrazdira 30. lipnja 1931. pri društvu osnovana Foto-sekcija koja je imala 22 člana i razvila vrlo živu fotoamatersku djelatnost. Već 21. veljače 1932. u Ivancu je otvorena "Prva izložba fotoamaterskih slika", a 29. siječnja 1933. "Druga izložba umjetničke fotografije" na kojoj su izložene 272 fotografije fotoamatera iz Ivanca, Popovače, Ljubljane, Varaždina, Zagreba, Sušaka, Čerevića i Beograda. Na toj se izložbi prvi put javnosti predstavio kasnije veliki umjetnik fotografije Tošo Dabac iz Zagreba. Ivanečki pak fotoamateri izlažu svoje rade na izložbama u zemlji i inozemstvu. Najuspješniji, Otokar Hrazdir, za svoje rade dobiva Prix offert i brončanu medalju u Cannesu, srebrnu i tri brončane medalje u Luzernu i treću nagradu za kolekciju slika u Pragu.

Istaknimo još da je 1933. i 1934. u Ivancu bila redakcija jugoslavenskog izdanja "Galerije", časopisa za umjetničku fotografiju kojemu je središnja redakcija bila u Beču, a kvaliteta mu je bila takva da se i danas ne može osporiti njena vrijednost.

Drugi svjetski rat prekinuo je planinarsko djelovanje tako da planinarstvo u Ivancu, kao i u drugim našim krajevima, oživljava tek 1948. godine. Na skupštini društva 14. srpnja 1948. izabrano je vodstvo društva na čelu s predsjednikom Tomislavom Trbuljakom, a društvo ima 57 članova. Prvi zadatci društva bio je obnova porušenih planinarskih objekata na Ivanščici. Prionuvši odmah

*Prvi mladi ivanečki
fotoamateri 1932. g.*

poslu, ivanečki su planinari kuću potpuno obnovili i njeno svečano otvaranje bilo je 12. kolovoza 1951. Potom je obnovljen vidikovac "Stričevo", i piramida, koja je otvorena za posjetitelje 4. srpnja 1958. Ti su objekti služili planinarima i izletnicima sve do potkraj 1981. godine.

Svake su godine priređivani izleti, planinarski pohodi iture u visoko gorje, tako da su Ivančanima poznate ne samo sve hrvatske planine već i planine bivše Jugoslavije, Italije, Austrije i Slovačke. Na gori Ivanščici priređuju se razne planinarske manifestacije. Spomenut će samo najznačajnije: Prvi slet mladih planinara Hrvatskog zagorja 9. lipnja 1957. na koji je došlo oko tisuću planinara i izletnika; sletovi su organizirani i poslije. Nadalje, tu je suradnja sa zagorskim planinarskim društvima u sklopu Međudruštvenog savjeta Zagorskog planinarskog puta. Svake se godine obnavljaju markacije planinarskih objekata i okoliša. Godine 1964. na vrh Ivanščice stiže i električna energija, a 1974. i cesta. Nije se zaboravilo niti na rad s mladima, putem predavanja i organiziranja posebnih izleta i drugih aktivnosti za mlađe, a društvo stalno povećava broj članova, tako ih je sedamdesetih godina već 230. U tom su razdoblju najagilniji planinari: Dragutin Karažinec, predsjednik, Vlado Levanić, Dragutin Galić, Stjepan Jagetić, Franjo Hrg, Stjepan Šalković, Ivan Friščić, Marijan Kraš, Edo Kušen, Rudolf Zaplatić, Stjepan Putarek, Cvjetko Šoštarić, Vlado Orešković i drugi.

Budući da je kuća na Ivanščici postajala trošnom, počelo se razmišljati o njenoj obnovi, za što su povoljnije prilike nastupile sredinom 1981. godine. Poslije opsežnih priprema, uz pomoć tadašnje

vlasti i ivanečkih gospodarstvenika, u rujnu 1981. počeli su radovi na generalnoj obnovi planinarske kuće. Završeni su već sljedeće godine tako da je kuća u obliku u kakvom je danas svečano otvorena 4. srpnja 1982. Idejnu skicu izradio je arhitekt Edo Kušen, a radove je izveo građevinski majstor Dragutin Jakuš iz Bedekovčine. Istdobro je ureden, u prvotnom obliku, i vidikovac "Stričevo", a piramida je zaštićena zaštitnim premazom.

Akcije su nastavljene i dalje. U Ivancu je u novogradnji dobiven tavanski prostor površine 150 četvornih metara koji su planinari uredili uz pomoć gospodarstvenika, prvenstveno ivanečkog "Drvo-djelca", u jedne od najljepših društvenih prostorija, a svečano su otvorene 20. lipnja 1986. Za ovakav uspjeh planinari trebaju biti posebno zahvalni tadašnjem predsjedniku društva Ivanu Čanžaru, tajniku Cvjetku Šoštariću i gospodarskom referentu Franji Hrgu. Time ne umanjujemo i velik doprinos ostalih članova društva, od kojih ističemo: Rudolfa Zaplatića, Franju Friščića, Nikolu Niševića, Vjekoslava Kušena, Darku Zaplatića, Željka Šurjaka, Tomislava Cerjana, Željka Gečeka, Damira Hrga, Željka Šoštarića, Branka Friščića, Vjekoslava Maleza, Stjepana Friščića, Đuru Videca, Franju Šurjaka, Josipa Petaka, Ćiru Putareka, Vjekoslava Putareka, Dragutina Friščića, Ivana Pečeka, Stjepana Petaka, Juraja Prekupca, Branka Putareka, Ranka Krstića, Ivana Gečeka, Josipa Gečeka, Josipa Friščića, Marijana Matišića, Zlatka Kolarica, Josipa Kihasa, Milana Cahuna, Vjekoslava Markovića, Ivku Friščić, Josipa Hojsaka, Josipa Putara, Vinka Vrčeka, Đuru Gotala, Zlatka Klarića, Eduarda Kušena, Eduarda Putara, Dragutina Kara-

žinca, Adama Friščića i Dragutina Medveda, koji su bili nositelji ovih akcija uz svesrdnu podršku ostalih planinara.

Prisjetimo se riječi tadašnjeg predsjednika društva Ivana Čanžara, koji je, uz ostalo, na otvaranju obnovljene planinarske kuće na Ivanšćici rekao: "Želimo da ova kuća bude okosnica razvoja planinarstva, drugarstva i ljubavi među ljudima, mjesto okupljanja i mjesto odmora". Na nama je da i ubuduće, kao i do sada, te riječi provodimo u djelu.

U to doba počelo se naglo povećavati i članstvo u društvu tako da smo 1989. godine imali, u povijesti društva najviše, 850 članova. Tijekom Domovinskog rata broj članova nam se znatno smanjio jer nije bilo izleta, a dijelom i zbog zamjene iskaznica, tako da danas imamo 200 članova. Međutim upravo u posljednje vrijeme imamo sve više zahtjeva za ponovno učlanjivanje u društvo.

Uz mnogobrojne izlete i planinarske ture diljem Domovine i u inozemstvo, piređuju se i druge manifestacije od kojih je svakako značajnija akcija "Kretanje-zdravlje", koja se ove godine organizira petnaesti puta na Dan domovinske zahvalnosti 5. kolovoza.

Spomenimo još i da je od 1976. živnuo rad Fotosekcije društva koja je 1981. bila najuspješnija u tadašnjoj Jugoslaviji i zato je 1982. bila domaćin "Dana jugoslavenske fotografije" u Trakošćanu. Na njoj se okupilo 190 fotoamatera iz Jugoslavije koji su tri dana boravili u tamošnjem hotelu na stručnom

dijelu Dana, dok su same izložbe bile otvorene mjesec dana u dvorcu Trakošćan. Ivanečki fotoamateri izlagali su svoje radove u zemlji i inozemstvu, a najuspješniji su bili Branko Težak i Cvjetko Šoštarić koji su izlagali na svim kontinentima, osim Afrike, a za svoje radove dobivali i nagrade. Obojica imaju zvanje kandidat majstora umjetničke fotografije Hrvatskog foto saveza. Svoj trag u ivanečkoj fotografiji ostavio nam je i majstor reklamne fotografije Petar Jagetić, čiju školu su prošli gotovo svi ivanečki fotoamateri. Kažimo i to da je Cvjetko Šoštarić godine 1983. i 1984. bio i predsjednik Foto saveza Jugoslavije.

Mnogo bi toga još trebalo istaknuti jer je 100 godina ipak prilično dugo razdoblje u kojem se i mnogo toga dogadalo, a ovo je tek kratak pregled iz stogodišnje povijesti.

I na kraju poruka mladim planinarima Ivanca: Čuvajte i njegujte 100-godišnju planinarsku tradiciju u Ivancu i, po ugledu na svoje prethodnike, i dalje razvijajte planinarstvo kao članovi velike planinarske obitelji. Diljem Domovine širite poznanstva i prijateljstva, pronosite planinarsku slavu Ivanca, jer će poslije vas doći drugi, susretati se s istim ljudima i biti presretni kada u bilo kojem kutku Domovine čuju da su tu već bili pravi planinari - Ivančani. Budite ponosni što ste članovi HPD Ivančica i neka vam kao jeka s gora i bregova taj ponos bude uz vas na izletima, turama i pohodima.

JOŠ O PROŠLOGODIŠNJOJ NESREĆI U LEDENOJ JAMI NA VELEBITU

VLADO BOŽIĆ, Zagreb

Prošlog ljeta sve je speleologe uzbudila vijest o nesreći što se dogodila u Ledenoj jami u Lomskoj dulibi na sjevernom Velebitu. Ta je jama bila speleolozima poznata još od 1966. godine kada je istražena do dubine od 62 m, jer je debeli snježni i ledeni čep zatvorio dalji prolaz. U ljetu 1993., prilikom istraživanja Lukine jame, ustanovljeno je

da između ledenog čepa i stijene postoji prolaz, pa su se hrvatski speleolozi spustili do jednog prevjesa na dubini od 80 m, ali dalje nisu mogli zbog nedostatka opreme. Međutim, slovački su speleolozi uspjeli poslije doseći dubinu od 451 m i tu stali na suženju koje nisu uspjeli proći. U 1994. članovi ekspedicije u Lukinu jamu spustili su se također do

te dubine i nacrtali jamu, ali ni oni nisu uspjeli proći suženje. To je suženje potaknulo karlovačke speleologe da 1995. prošire suženje i spuste se do dubine od 514 m. Smatrali su da bi se i ta dubina mogla premašiti, pa su odlučili u jami mogućnost prolaza tražiti i dalje.

Tako je bilo i u lipnju 1997. kada je ekipa SO HPD "Dubovac" iz Karlovca stigla u Lomsku dulibu i tu postavila logor. U subotu 28. lipnja u jamu su se spustili: B. Kuka, Ž. Ivasić, M. Kulaš, Ž. Sulejmanović, D. Novosel, D. Basara i I. Jelinčić-Jela i opremili jamu do dubine od 450 m. U nedjelju 29. lipnja do te su se dubine spustili Martina Fudurić i Boris Bukovčak-Bukva razgledavajući jamu, i onda se počeli vraćati van.

Njihov izlazak bio je dramatičan. Evo kako ga je doživio Boris!

"U nedjelju oko 11 sati moja kolegica Martina Fudurić i ja uputili smo se u jamu. Cilj nam je bio doći do -450 m dubine, što smo i ostvarili. Krenuli smo prema izlazu i došli do Velike dvorane (-280 m) iz koje smo nastavili prema gore. Ja sam išao prvi da prije prijeđem prevjes kako me Martina ne bi dugo čekala, jer je prevjes dug 100 m. Krećući se prema gore bio sam oko 170 m ispod ulaza, kad sam začuo tutnjavu iznad sebe. U prvi mah nisam znao što se događa, ali sam instinktivno stavio ruke na glavu da je zaštitim. U taj čas zahvatio me odron kamenja i leda. Prva mi je misao bila da sam gotov, jer od udarca nisam mogao disati i počeo sam iskašljavati neku tekućinu za koju sam mislio da je krv. Nakon nekoliko trenutaka, kad sam počeo lakše disati, shvatim da to nije krv već da sam od udarca ostao bez zraka. Odmah sam dozvao Martini da čujem kako je ona. Kad mi se odazvala i rekla da ju je odron zahvatio samo malo i da može nastaviti dalje, shvatio sam da mi je jedini spas u tome da zadržim prisrbnost. Viknem Martini neka krene dalje prema meni, jer ja se nisam mogao micati zbog bolova u rukama. Shvatio sam da mi je Martina jedini spas. Kad je došla do mene nisam htio pokazati bol da se ne bi uspaničila. Govorio sam joj što da radi kako bi prešla preko mene i što prije otisla po pomoć. Dodatni je problem bio što smo oboje ostali bez rasvjete, ali je ona hrabro krenula dalje.

Ostao sam u mraku. Osjećao sam jakе bolove u obje ruke, a lijeva mi je pala iza leđa i ostala nepokretna. Zbog nepodnošljivih bolova u cijelom tijelu pomisljao sam da se bacim dolje, ali mi to nije bilo moguće, jer se nisam mogao otkopcati s užeta, a pošto nisam imao rasvjetu, nisam mogao ni

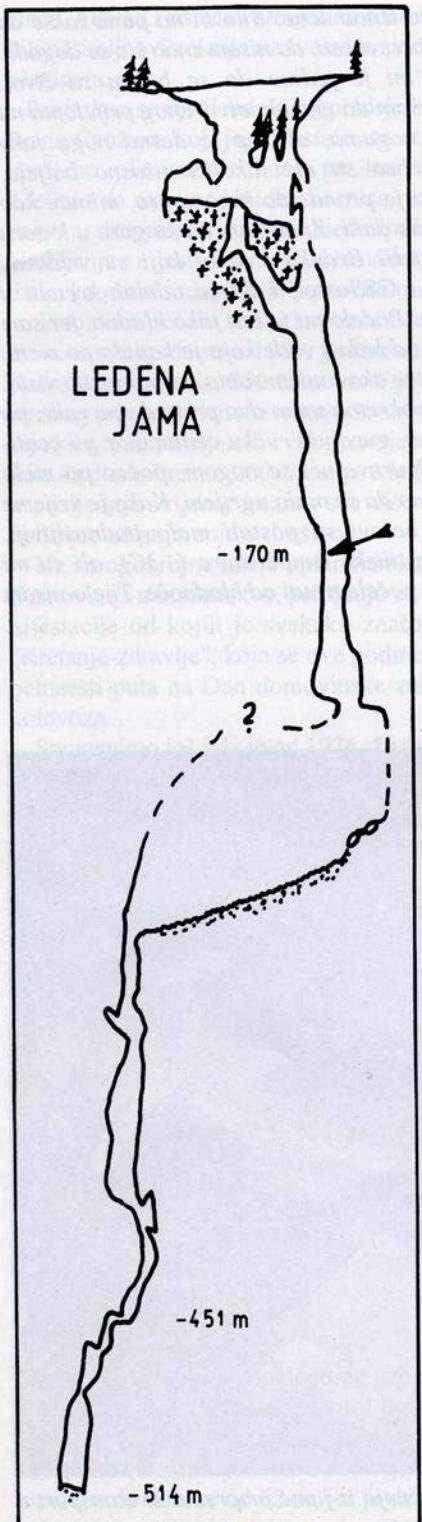
zapaliti uže iznad sebe. Bilo bi mi puno lakše da nisam bio pri svijesti, da nisam znao što se događa. Preostalo mi je jedino da se borim za život. Ustanovio sam da nemam otvorenog prijeloma na rukama i nogama, ali me je desna noga jako boljela. Rebra su me također užasno boljela. Vrijeme mi je promicalo jako sporo, minute kao sati, sati kao dani. Znao sam da su gore u logoru moji prijatelji Branko i Jela, koji su vrhunski speleolozi i GSS-ovci, i da će odmah krenuti u spašavanje. Počelo mi je biti jako hladno, jer sam bio mokar od leda i vode koja je kapala po meni. Smrznut ću se ako budem samo bespomoćno visio. Bila su mi pokretna samo dva prsta desne ruke, pa sam s njima, gurajući ručku centimetar po centimetar i odguravajući se nogom, počeo po malo penjati, samo da se malo ugrijem. Kako je vrijeme odmicalo, bolovi su postali malo podnošljiviji, valjda zbog niske temperature (+3°C), ali su mi ruke i noge počele trnuti od hladnoće. Tijelo nisam osjećao.

Ova neštočita bude epizoda svih speleolozima koji se spuštaju u jame s ledom da zadrže se nažeći došir, a Skoder i podnjetnik di

Nakon izvlačenja iz jame priprema se transport u bolnicu

Foto: Mladen Kuka

Mjesto nesreće označeno je strelicom

Prošlo je tako tko zna koliko vremena, kad iznad sebe ugledam svjetlo, što mi je dalo nadu da će ostati živ. Do tada nisam vjerovao da će se izvući. Bili su to Branko i Jela s ostalom ekipom, koja je postavljala uže za moje izvlačenje. Branko me prvi dozvao i bio da sam pri svijesti, što je svima bilo veliko olakšanje, jer više nisu vjerovali da sam u svjesnom stanju. Jela je prvi došao do mene i hrabrio me da izdržim do kraja, dok su Branko i Šćek počeli pripremati izvlačenje. Jela me prekopčao na uže za izvlačenje, a ostali su me počeli vući van. Svi su pomagali u mom izvlačenju, a neki su mi donosili tople napitke. Vukli su me metar po metar, kao vreću, a ja sam im pomagao odupirući se nogama o led. Do 80 m izvukli su me oni, a onda su završno izvlačenje obavili članovi GSS-a iz Karlovca i članovi Speleološkog društva "Karlovac", koji su u međuvremenu stigli u pomoć. Kad su me izvukli napolje, bio je već mrak. Nisam imao pojma koliko je vremena prošlo. Pružili su mi prvu pomoć, dali mi suhu odjeću i topli napitak, pripremajući me za transport u bolnicu. Tada me obuzeo velik strah, jer su mi trljali noge, a ja ih nisam osjećao od hladnoće. Krenuli smo u bolnicu u Rijeku, gdje je već bio najavljen moj dolazak zahvaljujući GSS-u iz Rijeke. Za vrijeme vožnje prema bolnici bilo je veliko nevrijeme pa sam se sjetio svog prijatelja Ludviga iz Zagreba koji je imao nezgodu na Velebitu i prilikom vožnje za bolnicu doživio prometnu nezgodu. Molio sam se da se to ne dogodi i nama. U Rijeku smo došli oko 6 sati ujutro i tamo mi je pružena medicinska pomoć. Opremljen sam u sobu i pod narkozom sam napokon ZASPAO.

Zahvaljujem članovima equipe SOD koja je bila sa mnom, članovima SDK, GSS-a iz Karlovca, Zagreba i Rijeke, i svim ostalima koji su na bilo koji način pomogli u mom spašavanju".

Svi su speleolozi u svojim sredinama raspravljali o toj nesreći i spašavanju. Sreća je u nesreći bila što je Boris jake fizičke građe, u dobroj kondiciji, sa speleološkim iskustvom, i da je nakon nesreće ostao pri svijesti. Opasnost od odrona leda, koji povuče sa sobom i kamenje, nije moguće izbjegći, ona postoji u svakoj jami s ledom; nesreća je u ovom slučaju bila u tome da se led odronio baš u trenutku kada su speleolozi penjali i nisu se mogli skloniti od lavine.

Dakle, čim se lavina stišala, Martina je dopenjala do Borisa i po prvi puta u životu, po Borisovim uputama, u potpunom mraku, prešla po užetu preko Borisa (svaka joj čast), nastavila penjati u mraku, prelazila spitove i stigla van, te u logoru obavijes-

tila prisutne o nesreći. U logoru su iskusni speleolozi i spasavaoci Igor Jelinić-Jela i Branko Šavor intervensirali trenutačno. Odmah su poslali obavijest Gorskoj službi spašavanja u Karlovac, koja je pozvala kolege iz Zagreba i Rijeke, a sami su uzeli rezervnu užad i s ostalima krenuli u jamu, došli do Borisa i organizirali tzv. "samospašavanje". Najblže Borisu bili su Jela, Branko i Sičko (Željko Ivasić). Zahvaljujući njihovoj prsebnosti, brzini i nadasve znanju, Borisu su spasili život. S pomoću poznate im speleološke i spasavalačke tehnike i samo s pomoću osobne speleološke opreme, uspjeli su Borisa dovući s dubine od 170 m do prevjesa na 80 m dubine. Tada su već stigli karlovački speleolozi i spasavaoci i spustili u jamu 100-metarsko uže na koje je prekopčan Boris.

U velikoj želji da ranjenog Borisa izvuku van što prije, spasavaoci su vukli što su brže i jače mogli, tako da Jela nije stigao tako brzo penjati za Borisom. Kod tog izvlačenja u jednom je trenutku dio Borisove opreme zapeo o neku izbočinu u stijeni i izvlačenje je stalo. Međutim, spasavaoci na površini zapeli su iz sve snage i dalje izvlačili uže, koje je počelo škripati i pucketati i, po njihovim riječima, jako se isteglo. Boris je ipak nekako uspio tijelom osloboditi se izbočine i u tom trenutku naglo poletio uvis kao iz pračke. Uže je izdržalo i Boris je stigao na površinu.

Podsjetimo se Borisovih ozljeda: slomljene obje ruke, lijeva na dva a desna na tri mjesta, presječen živac lijeve ruke, puknut mišić desne noge, slomljene

no nekoliko rebara na desnoj strani i slomljen šesti kralježnjak.

Sada, kada se Boris već razmjerno dobro oprovio i kad već smislja kada će i kuda opet u jame, članovi SO HPD "Dubovac" sjetili su se svojeg 100-metarskog užeta i zabrinuli se za njegovu izdržljivost. Radi se o užetu marke Edelried Superstatik, promjera 10 mm, s dvije kontrolne crne niti, nabavljenom za vrijeme ekspedicije u Lukinu jamu 1994. Radi provjere čvrstoće užeta obavio sam u Mehaničkom laboratoriju TŽV "Gredelj" ispitivanje dva uzorka tog užeta preko čvora "8", kakvim je uže bilo spojeno o karabiner na Borisu. Bilo je to 23. ožujka 1998. Ustanovljeno je da uže počne škripati i pucketati kod sile od oko 9000 N, da pukne istovremeno i košuljica i jezgra užeta, a to se događa u samom čvoru. Jedan je uzorak puknuo pod silom od 16900 N a drugi 18050 N, što znači da je uže još uvijek izvanredno dobro i da se bez bojazni može koristiti u speleološkim istraživanjima, naravno, poštujući i dalje sve mjere opreza.

Ova nesreća neka bude upozorenje svim speleolozima koji se spuštaju u jame s ledom da znaju što im se može desiti, a također i podsjetnik da uvijek sa sobom imaju svu osobnu speleološku opremu i da dobro nauče koristiti je, jer se nikad ne zna kada se kome može dogoditi nešto slično. Spašavanje iz Ledene jame lijep je primjer kako poznavanje speleološke tehnike i prsebnost mogu znatno ublažiti teške posljedice.

TRTAR DOBIO KUĆU "Ćićo", prva planinarska kuća na šibenskom području

ANTE JURAS, Šibenik

Oduvijek, kad se govori ili piše o Šibeniku, Trtar se spominje kao jedino brdo prikladno za planinare. Ono je nekada bilo poznatije po dobrim, terasastim i suncu izloženim vinogradima, od kojih sada nema ni jednoga. Sada je zanimljivo samo za rijetke stotare, planinare i one koji žele usjeći, na dozvoljen ili nedozvoljen način, malo drva. U Domovinskom ratu s Trtra se branio i čuvao Šibenik.

U podnožju brda, podno vrha Orlovače (496 m),

smješteno je naselje Rupići, oko 8 km udaljeno od Šibenika. Tu je nekada živjelo desetak obitelji koje su se bavile stočarstvom i vinogradarstvom. Danas su kuće napuštene, a Rupićani najvećim dijelom žive u Šibeniku.

Iako Orlovača nije najviši vrh na Trtu (niža je od Krtolina), ona je najpoznatija za uspon. Krtolin je dalji, a pristup je do njega jednoličan i bez pravih staza.

*Planinarska kuća "Ćićo"
u Rupićeima (220 m)
Foto: S. Glomuz*

Članovi šibenskog HPD "Kamenar" oduvijek su željeli da Trtar učine dostupnim svim ljubiteljima prirode i planinarima diljem Hrvatske. Zato su s oduševljenjem pozdravili odluku gospodina Ante Rupića pok. Marka, zvanog Ćićo, da im na desetogodišnje korišćenje (gratis) ustupi svoju kuću u Rupićeima. Obnovili su je i uredili zahvaljujući brojnim sponzorima i nazvali je planinarskom kućom "Ćićo".

Posljednja je u naselju i na najvećoj nadmorskoj visini (220 m). Ukupne je površine 54 m² i sastoji se od kuhinje, dnevnog boravka i dvije spavaonice u koje se na spavanje može smjestiti do dvadesetak posjetitelja. Kuća ima struju i vodu iz vlastite cisterne.

Iako privremeno, ovo je prvi planinarski objekt na šibenskom području i u gotovo preko sedamdeset godina dugom postojanju "Kamenara".

Kuća je svećano otvorena 14. lipnja uz nazočnost brojnih planinara, najvećim dijelom iz dalmatinskih planinarskih udruga, mještana okolnih naselja i ljubitelja prirode. Nakon prigodnih riječi predsjednika Društva i pozdrava gostiju, uslijedilo je otkrivanje ploče s imenom kuće i blagoslov kuće, te nastup klape i Gradskog mandolininskog orkestra "Krešimir". Kao posebna atrakcija na svečanost su dojahali članovi šibenskog Konjičkog kluba "Đovana".

Najzanimljiviji je ipak bio uspon na Orlovaču uz pratnju vodiča, a sve je završilo zajedničkim planinarskim ručkom i veselim druženjem do kasnih popodnevnih sati.

Planinarska kuća "Ćićo" nalazi se na popularnoj planinarskoj stazi koja vodi kroz pitomu dubravsku dolinu i na vrhove Trtra. Put do kuće, s usponom na Orlovaču, počinje od Kuglane na Šubićevcu (šibensko gradsko naselje) i vodi pored trafostanice na prijevoj između Jamnjaka i Kamenara do bunkera na kojem piše: Orlovača, 2 1/2 sata. Staza se zatim spušta prema Rakovu Selu i presijeca asfaltnu cestu Šibenik-Dubrava-Perković, stotinjak metara od nekada popularnog restorana "Bambi". Slijedi, zatim, uspon kroz Rakovo Selo do kraja asfalta, a onda makadamom dvadesetak minuta do kuće.

Od kuće do vrha Orlovače stiže se iz dva pravca: jedan vodi udesno, preko lokve, a drugi lijevo od kuće pored "Oka sokolova" (osmatračnica iz Domovinskog rata) i hrptom Trtra na vrh. Dovoljno je oko jedan sat pješačenja. Na vrhu je kutija s upisnom knjigom, a pečat je u kući.

Ako je vrijeme bez izmaglice, s vrha se vidi sve od Velebita do Visa i od bosanskih planina do Kornata, uključujući Dubravu i njezine zaseoke. Ako ne želimo povratak u kuću, s vrha možemo krenuti hrptom na sjeverozapad do ceste prema Tromilji (cesta Šibenik-Drniš-Knin) i odatle krenuti 2 km do Skradinskog buka, bisera Nacionalnog parka Krka, ili u suprotnom pravcu do naselja Protege i preko Dubrave i Piska u Šibenik. Isplati se obići brdovito zaleđe Šibenika i boraviti u planinskoj kući "Ćićo".

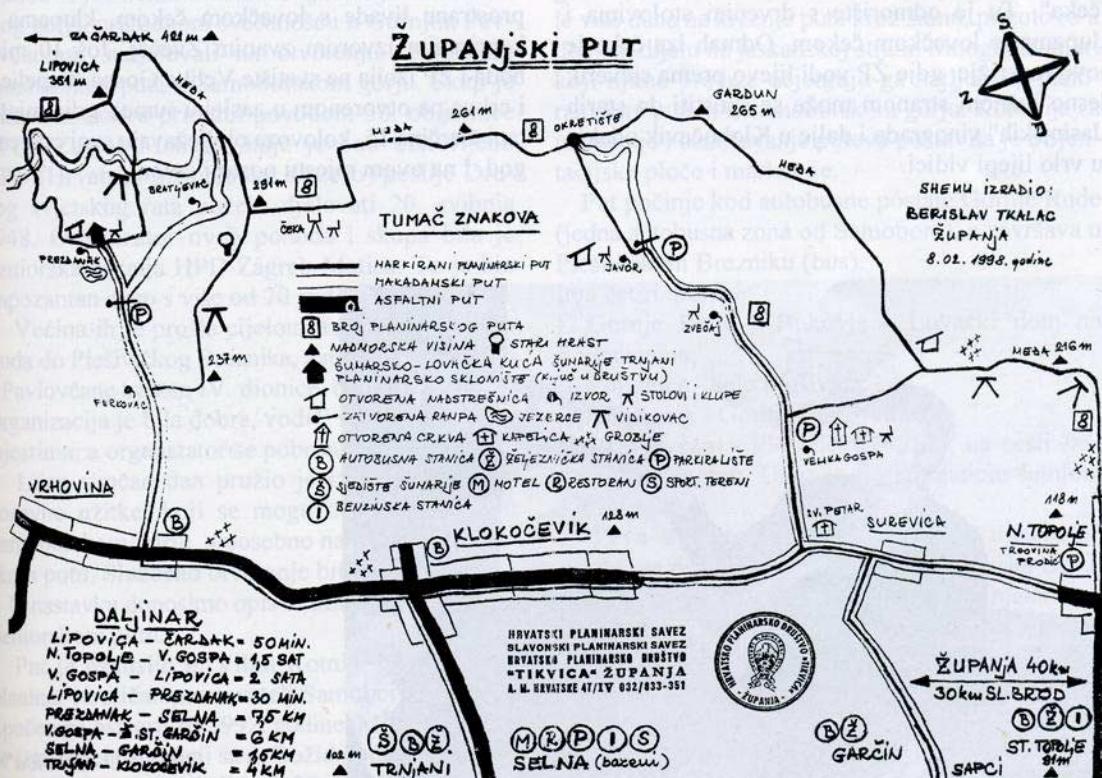
Dobro došli!

ŽUPANJSKI PUT U ISTOČNOM DILJU

Županjski put (ŽP) kreće od raskrižja Selna - Trnjani (istok-zapad) i Klokočevik - Zadubravlje (sjever-jug) na mostu potoka Brezna (102 m). Trnjani su sjedište šumarije, na čijem području se nalazi ŽP. Planinari koji dolaze osobnim vozilom mogu parkirati u mjestu Selni kod motela s otvorenim bazenima i restoranom, te benzinskom crpkom. Može se i vlakom do željezničke stanice Zadubravlje, zatim 2 km asfaltnom cestom do raskrižja ili autobusom iz Broda ili Vrpolja do Trnjana (motel je u tom slučaju udaljen 2 min od raskrižja). ŽP nastavlja sjeverno za Klokočevik. U centru sela Klokočevika put se zapadno odvaja za selo Vrhovine (6 km asfaltnom cestom od raskrižja). Iza autobusne postaje u Vrhovini na početku sela markacija ide makadamom u smjeru sjevera. Nakon 1 km hoda stiže se do kaptiranog izvora Ferkovac. Nakon još 1 km hoda stiže se do šumarske rampe (mogućnost parkiranja). Desno se cesta odvaja i ide do

"Mede", te dalje izohipsom prema zapadu ispod samog bila, a lijevo markacijom nakon 5 min hoda cestom do šumarsko-lovačke kuće. To je ujedno i planinarsko sklonište. Oko kuće su prostrane livade s brezama, hrastovima, bukvama i crnogoricom uz kaptirani izvor Prezdanak i potočić s branom, iza koje je umjetno jezerce veličine 20x20 m, dubine 2 m. Za ključ kuće-skloništa, koje je skromno, javiti se na telefon društva. Tu je ujedno i raskrižje putova, jer od izvora u smjeru sjevera vodi markirana staza za Čardak i Ljeskove vode. Dalje preko livada u smjeru istoka ide se šumskom vlakom uzbrdo do hrpta, gdje se pod pravim kutem skreće sjeverno golin brdom do šume (10 min hoda od skloništa). Ukrzo put siječe cestu i za 20 min hoda stiže se na vrh Lipovicu (351 m). Tu je križanje planinarskih putova.

U istočnom smjeru može se stići za 50 min do Čardaka, a sjeverno "Medom" nastavlja ŽP koji vi-

Otvaranje planinarskog skloništa pod Lipovcem
30.11.1997.

juga u smjeru jugoistoka do mjesta gdje cesta dотиче "Medу". Cestom se ide svega 100 m i nastavlja šumskom prosjekom do raskrižja zvanog Srpljani (291 m). Ravno se može za 5 min stići do starog hrasta (vrijedi ga vidjeti!), te se vratiti na raskrižje pa nizbrdo u smjeru istoka do mjesta zvanog "čeka". Tu je odmorište s drvenim stolovima i klupama te lovačkom čekom. Odmah iza čeka je novo raskrižje, gdje ŽP vodi lijevo prema sjeveru; desno južnom stranom može se spustiti do starih "Jasinjskih" vinograda i dalje u Klokočevik odakle su vrlo lijepi vidici.

ŽP potom ide u smjeru istoka "Medom" do šumskog okretišta (1 h 15 min od Lipovice), zatim se spušta kroz "park šumu" do izletišta s nadstrešnicom, klupama i kaptiranim izvorom zvanim Javor (25 min od okretišta). Dalje ukopanim stepenicama izlazi se na cestu kojom se za 10 min stiže do prostrane livade s lovačkom čekom, klupama i kaptiranim izvorom zvanim Zvečaj. Još 10 min hoda i ŽP izbjiga na svetište Velike Gospe (kapelica i crkva na otvorenom u zasjeku šume), gdje mještani Garčina 15. kolovoza obilježavaju svoj crkveni god. I na ovom mjestu postoji izvor.

Djelo PD "Tikvica"
iz Županje

Od Lipovice do V. Gospe hoda se 2 h. Ovdje je i raskrižje planinarskih putova. Može se nastaviti makadamskim putom preko zaseoka Surevica do Garčina (4,5 km). Ako ovdje skrenemo desno prema zapadu, nakon 1,5 km asfaltnom cestom dolazimo do polazne točke, tako da tura može biti i kružna. Do željezničke stanice Garčin je 1,5 km. Od V. Gospe se može u smjeru istoka nastaviti put do Topolja. Nakon pola sata stiže se do "Međe", odakle se po izlasku iz šume, prolazi voćnjacima, te se uz prekrasne vidike dolazi do starog surevačkog groblja.

Od ove točke do trgovine Prodić u Novom Topolju hoda se 1 h. Dalje asfaltnom cestom do želj. stanice u Starom Topolju još 3 km. Čim se prijeđe želj. pruga dođe se na stanicu Vrpolje-Brod, gdje je uz benzinsku crpu i autobusna postaja. Od Topolja do Županje je udaljenost od 40 km, što je za HPD "Tikvica" najbliža destinacija do brda. Od Topolja do Broda je 30 km.

Županjski put u istočnom Dilju otvoren je 2. kolovoza 1998. godine. Put je trasirao i opis sastavio Berislav Tkalac, predsjednik društva, a markirao ga Markacijski odsjek društva.

SENIORSKI PUT U SAMOBORSKOM GORJU

Ing. ĐURO FILIPS, Zagreb

U nedjelju 14. lipnja su članovi HPD "Zagreb-Matica" i još nekih društava - ljubitelja Samoborskog gorja, prigodnom svečanošću u Gornjim Pavlovcima sudjelovali na otvorenju seniorskog planinarskog puta u Samoborskom gorju. Skup je održan u okviru priredbi povodom 50. obljetnice HPD "Zagreb-Matica", koje je kao obnovljeno HPD (Hrvatsko planinarsko društvo) poslije Drugog svjetskog rata počelo djelovati 20. svibnja 1948. Organizator ovog pohoda i skupa bila je Seniorska sekcija HPD Zagreb-Matica. To je bio impozantan skup s više od 70 sudionika.

Većina ih je prošla cijelom trasom od Gornjih Ruda do Plešivičkog Breznika, a manji je dio došao u Pavlovčane trasom IV. dionice, one od Breznika. Organizacija je bila dobra, vodići su bili na svojim mjestima, a organizator se pobrinuo za ugođaj.

Lijep sunčan dan pružio je izletnicima nezaboravne užitke, koji se mogu doživjeti samo u Samoborskom gorju, a posebno na ovom planinarskom putu. Službeno otvorene bilo je u 15 sati.

U nastavku donosimo opis i informacije o samom Seniorskom putu.

Put je osmislio g. Vilim Kotník, dugogodišnji planinar i odličan poznavatelj Samoborskog gorja, i počeo ga ostvarivati 1992. godine. Markiranje trase izvršio je u suradnji sa g. Božidarom Petanjekom kroz tri mjeseca (od 1. IV. do 30. VI. 1998.). Trasa je odlično izabrana i izvedena. Osobito se vodilo

računa o vidicima, tako da ni danas, nakon šest godina, trasa puta nije bitno izmijenjena. Utrošeno je više dana na krčenje puta kroz šumu, pogotovo u donjem dijelu na jaskanskoj strani. Mnogi planinari koji njime prolaze ocjenjuju ga najljepšim panoramskim putem u Samoborskom gorju. Komisija za markacije i označavanje puteva postavila je orijentacijske ploče i markacije.

Put počinje kod autobusne postaje Gornje Rude (jedna autobusna zona od Samobora), a završava u Plešivičkom Brezniku (bus).

Ima četiri dionice:

- I. Gornje Rude - Bukovje - Lovački dom na Poljanicama;
- II. Poljanice - selo Plešivica;
- III. Plešivica - Gornji Pavlovčani, i
- IV. Pavlovčani - Plešivički Breznik na cesti Jastrebarsko-Zagreb. Ukupno traje laganom šetnjom 3,45-4 sata.

Prva dionica (1,20 h). Nakon 50 metara od autobusne postaje prelazimo potok Rudarsku Gradnu, a zatim se penjemo preko livada, voćnjaka i šumice prema Bukovju. S desne strane otvaraju se vidici na Oštrc i Preseku. Dalje prema Bukovju, pred nama se pruža masiv Plešivice, a u podnožju crkva Svetog Lenarda. Ovaj dio puta obiluje vodom, prelazimo preko pet manjih potoka. U Bukovju se uz naš put nalazi jak izvor vode, koja je navodno bogata mineralima. Do Bukovja nam je

trebalo oko 50 min. Iznad sela na cesti je početna autobusna stanica za Samobor.

Markacija dalje vodi kroz bukovu šumu do Raspela, gdje prelazimo cestu, te ispod sela Prekršje stižemo do Lovačkog doma "Srndač" na Poljanicama. Ovo je prilika za prvi odmor i okrijepu. Dom je djelomično opskrbljen i otvoren preko vikenda. Odavde se može za 40 minuta stići na vrh Plešvice (779 m), a ima i drugih mogućnosti: Okić, Oštrc, Japetić, Gajev Kamen.

Druga dionica je znatno kraća (30 min). Od Lovačkog doma krećemo pokraj kapelice Majke Božje. Silazom kroz nisku šumu za deset minuta izlazimo na asfaltnu cestu. Njom idemo 300 metara do znaka na stablu, koji nas daljnjim silazom upućuje u selo Plešivicu. Već pri samom silazu otvaraju se široki vidici na Pokuplje, Jastrebarsko, Crnu Mlaku i na udaljena brda Petrovu goru, Vukomeđičke Gorice, Klek, Bjelolasicu. Užitak vidika nastavlja se s terase restauracije "Vidikovac". Ovdje je obično vrijeme ručku, koji počinje s dobrom domaćom juhom. Vrijeme brzo prolazi, a na to nas podsjeća otkucavanje sata na župnoj crkvi Svetog Jurja. Ugodan odmor uz kavu i ostala pića pruža nam Caffe Bar "Breg", koji se nalazi uz naš put.

Treća dionica (1,20 h). Nakon Plešvice prolazimo pokraj Zadružnog vinarskog podruma, koji dominira u ovom kraju. Sljedeća etapa je 2 km asfaltne ceste, koja se nikako nije mogla izbjegći jer ide po samom uskom grebenu. Treba paziti jer je cesta prilično prometna! Put po njoj ipak nije dosadan. Često zastajkujemo i divimo se prekrasnoj prirodi oko sebe ukrašenoj raspršenim zaseocima, klijetima, vikendicama i crkvicama na padinama golemog amfiteatra zasađenog vinovom lozom. Ovo je srce Plešivičkog vinogorja. Iza nas u daljini, vidik zatvara zeleni masiv Plešvice s naseljem u kojem smo upravo bili, sve to kao na dlanu.

Znak za skretanje ulijevo nalazi se na asfaltu i na drvetu pored ceste. Zadnjih pola sata prolazimo grebenom Breznice po kojem ide seoski put do Gornjih Pavlovčana.

Prolazimo pored vikendica, klijeti - novih i starih, vinograda i livada. Vidik nam se otvara na vinogradarski kompleks Mladinu sa starim podrumom i okolnim zdanjima. Na staroj padini ispod nas je moto-cross staza, a u dnu stadion. Ovo je pravi "vinski put". Zahvaljujući blagom podneblju i plodnom tlu, sve je ovdje usmjereni proizvodnji "plemenite kapljice".

Lakom šetnjom stižemo do Gornjih Pavlovčana na izdancima Plešvice. To je selo dobrih vinogra-

dara i gospodara, a ima i nekoliko vikendica. Ima i svoj dom, koji se koristi za svečane zgodbe. I ovaj put kao i višeput dosad, Pavlovčani su bili domaćini planinarima. Proslava otvaranja održana je u prostoru obitelji Vjekoslava Majcanovića, na čemu im se posebno zahvaljujemo. Ugostiteljskog objekta selo nema, ali dobre namjernike planinare, svi će rado primiti i ponuditi im svoje proizvode.

Četvrta dionica (30 min). Kratkom uzbrdicom pokraj seoskog doma izlazimo na gornju cestu. Nakon 50 metara skrećemo s nje u bukovu šumu i prateći dobru markaciju stižemo do autobusne postaje Plešivički Breznik.

Autobus za Zagreb vozi svakih pola sata (nedjeljom svaki puni sat s polaskom iz Jastrebarskog). Seniorski planinarski put označen je na terenu kraticom "SPP". U novijim kartama Samoborskog gorja, prvi dio od Ruda do Poljanice ima broj 7, a dalje do Brezničke doline broj 10.

Dosad je kroz šest godina ovim panoramskim putem prošlo preko stotinu skupina i veći broj pojedinaca. Namjeravamo tiskati "dnevnik obilaska" s opisom puta i svim podacima. U njemu bi bio prostor za utiskivanje žigova koji će biti postavljeni na četiri kontrolne točke kako je naznačeno na karti. To bi bio u isto vrijeme i vodič kroz ovaj lijepi dio

Osnivači puta (autor članka 3. s lijeva)

Samoborskog gorja. A ako bude novaca, pripremit ćemo i lijepu značku.

ZAŠTITA PRIRODE

ZAŠTITA ŠUMA

U okviru naše regionalne akcije "Zaštita šuma i održiv razvoj Gorskog kotara" potiče se obnova šuma u ovoj planinskoj regiji pošumljavanjem. Ova bi se akcija trebala provoditi od jeseni 1998. uz donatorsku potporu švedske firme TETRA PAK, koja bi trebala osigurati odgovarajući broj sadnica. To je značajan doprinos našem programu "Zaštita prirode i održiv razvoj planinskih predjela".

Zalažemo se za zaštitu prirode i održiv razvoj planinskih predjela, a poglavito Gorskog kotara i Velebita s Likom, jer planina bez ljudi i nije planina već pustopoljina.

(Ivan Stošić)

S.O.S. ZA ARBORETUM LISIČINU

U Županiji virovitičko-podravskoj aktiviran je odbor za pokretanje inicijative radi očuvanja i revitalizacije arboretuma Lisičina na Papuku kod Voćina. Radi se o jedinstvenom arboretumu u Slavoniji, na površini od 37

hektara, o kojem se navodno treba skrbiti Uprava Hrvatskih šuma, Našice. Pozvana su sva zainteresirana planinarska društva i suradnici Komisije za zaštitu prirode HPS u regiji da potiču ovu akciju.

ŠPILJA BISERUJKA NA OTOKU KRKU

Prošle godine otvorena je za posjetitelje špilja Biserujka (Vitežić Špilja) kod sela Rudine iznad uvalje Slivnjaka na Krku zahvaljujući zalaganju dr. Sreća Božičevića, ali i organima lokalne uprave i samouprave. Špilja je izvanredni geološki fenomen. Nakon njezine elektrifikacije znatno je porastao interes za bogato ukrašene podzemne galerije. Svojom dužinom (110 m) i veličinom podzemnog prostora, špiljska unutrašnjost zaista oduševljava. Uredenjem i sigurnim stazama omogućeno je svim posjetiteljima razgledavanje špilje. Moguća je posjeta i razgledavanje špilje s vodičem, pa preporučamo planinarima i drugim ljubiteljima prirode da je posjete.

(I.S.)

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

JOSIP RUKAVINA - 2700 PUTO NA MEDVEDNICI!

Iako rodom Ličanin, zaljubljenik je u Medvednicu i duša HPD "Lipa" u Sesvetama kod Zagreba. Sa svojih više od 2700 uspona na Lipu daleko je nadmašio danas već pokojne sljemenske rekordere Vjekoslava Novotnija s početkom ovog stoljeća i Vladimira Horvata ("500 stuba") sredinom stoljeća. Njegova je zamisao bila planinarski dom na "Lipi" u istočnom dijelu Medvednice, jedini dom na toj planini do kojeg ne možete automobilom. Prigodom Josinog 70. rođendana doista je red da posvetimo nekoliko redaka ovomu velikanu hrvatskog planinarstva.

Roden je 1. lipnja 1928. u Perušiću. Godine 1942. dolazi u Zagreb na izučavanje trgovackog zanata te uz nauk pohađa Stručno-produžnu školu. Po završetku zanata 1945. na poziv vojnih organa NDH odlazi u vojsku gdje ostaje 5 mjeseci. Osmog svibnja 1945. godine, kao i tisuće vojnika i civila, polazi na križni put preko Bleiburga, Maribora, Ptuja, Koprivnice itd. Nakon toga velikog zla dolazi u Križevce gdje izučava urarski zanat od 1945. do 1948. godine. U Zagrebu 1957. godine polaže majstorski ispit te 1958. otvara urarsku radionu u Sesvetama, gdje radi punih 40 godina (i sada!).

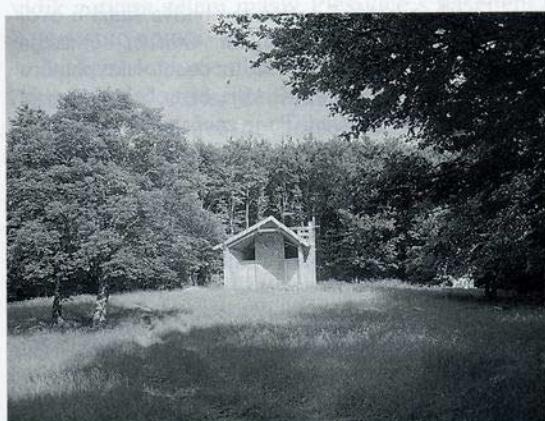
Učlanio se u PD "Kalinik" Križevci 1950. a po dolasku u Sesvete 1958. pristupa Planinarskom društvu "Lipa" Sesvete. Ima punih 48 godina planinarskog staža. U

"Lipi" obavlja razne dužnosti: predsjednik je 25 godina, ujedno i predsjednik Odbora za izgradnju doma na Lipi-Rogu od 1966. do 1994. Koliko je truda uložio u gradnju planinarskog doma na Lipi-Rogu govori i spomenuti podatak da je na Lipi bio preko 2700 puta i dao na tisuće radnih sati. Nagradu općine Sesvete za svoj neumorni rad na izgradnji doma poklonio je Društву za otkup zemlje na Lipi-Rogu. Vodio je društvene izlete po cijeloj Hrvatskoj i bivšoj državi. Osvojio je značku puta po Republici Hrvatskoj i "Velebitskog planinarskog puta". Joso je bio član nadzornog odbora PSH 15 godina te član Planinarskog odbora grada Zagreba. Za neumorni rad na razvoju planinarstva primio je mnoga priznanja i plakete: Zlatni znak HPS, Plaketu za životno djelo HPS, te zlatni znak i plaketu za životno djelo bivše države, uz to razne diplome i knjige.

Dana 4. svibnja 1994. Joso predlaže "Lipi" da se na Lipi-Rogu, u znak zahvalnosti svim palim hrvatskim mučenicima u našoj povijesti, izgradi kapela. Glavni teret gradnje kapele, dakako, preuzima Joso, kao i dužnost predsjednika odbora za izgradnju. Kapela je pod krovom i on se neda da će uskoro biti i završena. Gradnju kapele pomažu neki donatori kao i pojedini članovi HPD "Lipa", te mještani Planine Donje i Gornje.

Eh, da nam je u svakom hrvatskom mjestu po jedan Joso, gdje li bi naše planinarstvo bilo!

Sretan Ti rođendan, dragi Joso, u ime svih hrvatskih planinara!
(Željko Poljak)

Nova kapelica na Lipi

Foto: Dr. Ž. Poljak

PLANINARSTVO U TISKU

NOVE KARTE GORSKOG KOTARA

U kolekciji planinarskih karata što ih izdaje ing. Zlatko Smerke izašle su dva od četiri lista pod naslovom "Gorski kotar" i to list na kojem su Klek, Bijele i Samarske stijene, te list s Risnjakom i okolicom. Mogu se nabaviti u uredu HPS po cijeni od 55 kn po jednom listu.

35 GODINA HPD PLIVA - ZAGREB 1962 - 1997

Pod tim naslovom objavljena je vrlo ukusna brošura od 44 stranice s naslovnicom u koloru i obiljem slika i crteža. Kao što i naslov kaže, riječ je o godišnjici uglednoga zagrebačkog planinarskog društva, koje se do 1955. zvalo "Troglav". Brošura je tiskana u 300 primjera, a sadrži, osim arhivskih materijala i kratke društvene kronike, 13 putopisnih članaka ilustriranih obiljem slika u koloru.

LIČKI PLANINAR BROJ 5

Izašao je u lipnju ove godine na 32 stranice, a sadržaj mu je obilježen stoljetnicom HPD "Visočica", koji je pripremila prof. Ana Lemić. Slijedi niz priloga o Velebitu i ljudima koji su na njemu djelovali. Evo nekoliko naslova: Kako je Petar Zoranić doživio Velebit, Velebitski Kolumbo (riječ je o Ivanu Krajaču), tko je Vla-

dimir Jagarić, Dr. Ante Rukavina, diplomski rad Tanje Pavelić o Velebitu, SOS za Velebit, Perspektiva Velebita, Zavitrenik, Velebit u imenu bilja, i još mnogo drugoga. Naručuje se kod urednika Tomislava Čanića, Zagreb, Branimirova 27, "Vila Velebita".

VODIČ KROZ PRIRODNE LJEPOTE U HRVATSKOJ

Knjiga donosi opis prirodnih ljepota i znanemitošći u Hrvatskoj. Njezina je vrijednost u tomu što na jednom mjestu pruža pregled i opis svih prirodnih znamenitosti u našoj domovini. U knjizi je posebna pozornost posvećena ekološkom aspektu u opisu prirodnih ljepota.

Autor knjige je urednik Ekološkog glasnika, dr. Ante Pelivan, po struci biolog.

Knjiga ima 192 stranice, preko 180 kolor snimaka, format je 20,3 x 14 cm, otisnuta je na lijepom papiru, a ima uistinu neobično povoljniju cijenu. Za pojedinačne kupce cijena knjige je 30,00 kn, za više od 20 komada cijena je 27,00 kn, za više od 50 komada 25,00 kn, a za više od 80 komada 21,00 kn. Također i za umirovljenke cijena je 21,00 kn.

Knjiga se može naručiti pismeno na adresu: "Ekološki glasnik", Duga ulica, III. odvojak 8, 10412 D. Lomnica, ili na tel/fax 01/734-058. (ŽP)

SPELEOLOGIJA

KOORDINACIJA DALMATINSKIH PLANINARSKIH ORGANIZACIJA

Održana je u sklopu Dana dalmatinskih planinara '98 24. svibnja na Malačkoj (organizator PD "Malačka - Donja Kaštela"). Dogovoreno je da domaćin Dana dalmatinskih planinara '99. bude PD "Paklenica", a povodom 100. obljetnice organiziranog planinarstva u Zadru i Dalmaciji. Održat će se treće nedjelje u svibnju, u Ljubotiću na južnom Velebitu. Nakon rasprave o cijenama ulaznica u nacionalnim parkovima zaključeno je kako bi se preko HPS trebalo pokušati ishoditi popust za planinare, bar u kopnenim nacionalnim parkovima.

Također se predlaže da HPS pokuša ishoditi povlasticu na željeznici. Sudionici ovog sastanka u povodu 100. obljetnice "Hrvatskog planinara" upućuju čestitke HPS i uredništvu.

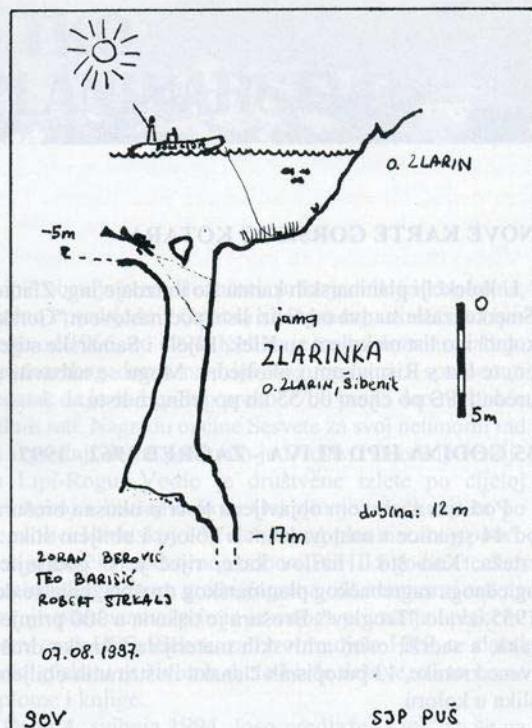
(I. T. Marinov)

SPELEOLOŠKE AKTIVNOSTI U SJP PU ŠIBENSKO - KNINSKE

Sve jedinice specijalne policije pri hrvatskim županijama imale su tijekom Domovinskog rata silom prilika borbene zadaće. Tijekom rata ekipirani su i opremljeni posebni specijalistički timovi, a među njima i za gorskiju službu spašavanja. Zapravo je riječ o timovima koji se

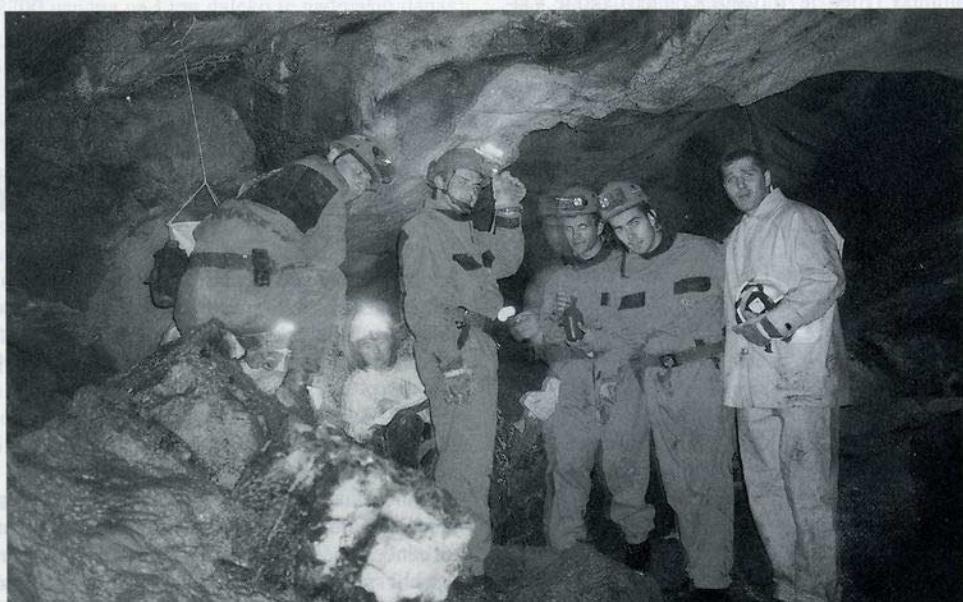
bave uvježbavanjem i primjenom alpinističko-speleoloških vještina, no među specijalcima se i dalje zadržao neprimjereno neslužbeni naziv gorska služba spašavanja. Prve speleološke aktivnosti u SJP PU Šibensko-kninskoj nisu bile vezane za ovakav ustroj već su djelatnici - borci na terenu obilazili speleološke objekte zbog osiguravanja prostora. Tako su u rujnu i listopadu 1992. obišli nekoliko objekata na tek oslobođenom miljevačkom području, a u studenom i šiplu Šipun u Cavatu. Tijekom proljeća 1993. preuzeli su položaje na južnom Velebitu i od kraja 1993. do početka 1995. na Velebitu istražili 26 speleoloških objekata ukupne dužine 817 i dubine 567 m. Prilikom tih istraživanja koristili su se privatnom opremom T&A Barišić te društvenom opremom SO PDS Velebit iz Zagreba i SO PD Kamenar iz Šibenika. Upotrebljavali su užad raznih namjena, učetverostručene kablove poljskih telefona, otpiljene dijelove konstrukcije kutija za streljivo umjesto klinova te razne alate univerzalne namjene. Za mjerjenje i izradu nacrta služile su im mjerne trake od kablova, vojne busole, topničko-ciljničke naprave i padomjer izrađen od priručnog materijala (poklopac tegle za krastavce, pločica za označavanje mina, ljepilo za miševe...). U istraživačkim akcijama sudjelovali su mnogi djelatni i pričuvni djelatnici sastava SJP PU Šibensko-kninske.

Započelo se i sa stalnom alpinističko-speleološkom obukom svih djelatnika postrojbe i posebnom obukom manje skupine djelatnika. Od Sektora specijalne policije nabavljeno je više kompleta za DAD tehniku, užeta, klinova, kladiva, kaciga. Održana su dva tečaja u Paklenici s instruktorma GSS HPS, pri čemu su obrađene i speleološke teme. Tako je i u sklopu postrojbe nastavljeno s obukom, pri čemu su izradena i priručna no-

Gore: specijalistički tim za ronjenje PU Šibensko-kninske povremeno istražuje speleološke objekte i u moru

Dolje: Šibenski specijalci na speleološkom orijentacijskom natjecanju u Jopićevoj šipli

sila s kojima su uvježbavali izvlačenje na manjim vertikalama.

Tako opremljena i obučena specijalistička grupa vadila je tijelo iz jedne jame u okolini Perkovića, ekshumirala civilne žrtve kod Žitniča i obilazila speleološke objekte u tri potražne akcije za nestalim osobama u okolini Drniša, Tromilje i Tribunja.

U rujnu 1997. priključila se članovima SO PDS Velebit iz Zagreba i SO PD Japetić iz Samobora u akciji istraživanja jame Punar u Luci, gdje je preronjen sifon na dubini od 267 m i dosegnut drugi sifon na dubini od 350 m. U studenom su sudjelovali na otvorenom orijentacijskom takmičenju kroz Jopićevu špilju kod Karlovca.

Grupa broji desetak stalnih djelatnika, no prakticira znatno veći broj pripadnika postrojbe. Speleološke aktivnosti su se pokazale kao izrazito pogodne za razvoj policijaca - specijalaca.

Ljepota planinarskog načina življenja toliko je motivirala djelatnike tima da su u veljači 1998. u Vodicama kraj Šibenika osnovali PD "Klen" u kojem radi izletnički i speleološki odsjek.

U grupi djeluje i specijalistički tim za ronjenje. Obišli su i istražili velik broj speleoloških objekata na Velebitu, a i potopljene objekte špilju Drveničanku, jamu Zlarinku, Bižotovu bužu. Ronili su u špilji Šupljari i nekoliko manjih špilja na Plitvičkim jezerima te u vrelu Cetine.

Mali speleološki koraci stvorili su višegodišnju tradiciju špiljarenja i na tinjajuću vatru speleološke scene u gradu Šibeniku dodali komadić sjajnog žara. Zapisi speleoloških istraživanja su pohranjeni u arhivi SJP PU Šibensko-kninskoj te u SO PDS Velebit u Zagrebu, a uglavnom i obavljeni u glasilu "Velebiten". Zajedničke akcije s planinarama speleolozima pridonijele su da su specijalci dobro primljeni u speleološkim i planinarskim krugovima.

(Teo Barišić)

NAŠI SPELEOLOŠKI REKORDI

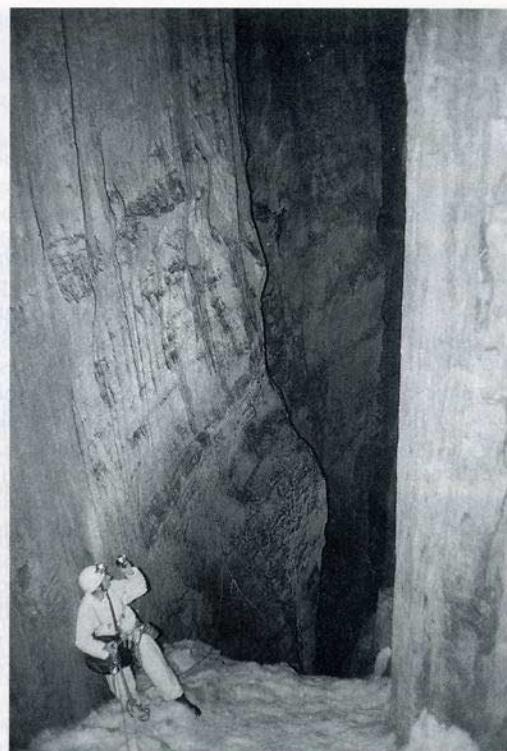
Dopuna članka Vlade Božića: Hrvatski speleološki dubinski rekordi, II dio: Poslije drugog svjetskog rata, HP, br. 6:

■ Na str. 180 na kraju prvog odlomka zadnja rečenica treba glasiti: "Od hrvatskih speleologa na dno su se spustili Zlatko Peponik, Srećko Božičević i Mladen Noršić".

■ Na str. 188 u tablici I. Dubinski rekordi hrvatskih speleologa u Hrvatskoj, uz god. 1966, jama Balinka, Plaški, Zlatko Peponik i Mladen Noršić, treba dodati "i Srećko Božičević".

■ Na str. 179 spomenutu fotografiju, Milivoj Uročić u dvorani Wiskey -328 m (Foto: V. Božić), objavljujemo ovđe.

■ Na str. 183 u popisu literature treba dodati: Srećko Božičević, 1966: Svjetla pod zemljom - dva osobna rekorda, Večernji list, Zagreb, od četvrtka, 25. kolovoza 1966, str. 12; Srećko Božičević, 1973: Nije najdublja, Naše planine, Zagreb, br. 1-2, str. 39-40; Branislav Šmida, 1994: Manual II ili Trojama, Velebiten,

Milivoj Uročić u dvorani Wiskey -328 m
(Foto: V. Božić)

Zagreb, br. 16, str. 22-24; Boris Vrbek, 1976: Na dnu Bunovca, Naše planine, Zagreb, br. 11-12, str. 248-250.
(Vlado Božić)

18. SPLITSKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

Školu je od 16. ožujka do 3. svibnja vodio SO HPD "Mosor". Pored predavanja, dia i video projekcija, održano je 6 vježbi, posjećeno je 7 jama i 3 špilje, a organiziran je i logor s bazom na Malačkoj. Svaka je speleološka škola drugačija: na ovoj su skoro svi polaznici već imali neko planinarsko iskustvo ili obuku, a po prvi su put djevojke bile u većini, što je bilo dobro. Osim članova "Mosora", 5 je polaznika bilo iz PK "Split". Od 16 upisanih školu je završilo 14. Naslov speleologa pripravnika stekli su: Tarita Burica, Dario Dundić, Nediljka Korda, Sofija Nikolin, Dragana Orebić, Anamarija Pamuković, Nikica Plazibat, Špiro Samardžić, Sanja Skračić, Božidar i Zvjezdana Sučić, Vesna Vrdoljak, Nataša Vukašin i Vesna Žitko. Speleološka večer je upriličena 2. lipnja.
(Voda škole I. T. Marinov)

SLAVLJE NA PAPUKU

Povodom 100. obljetnice požeškog planinarstva u Velikoj je 16. i 17. svibnja održan Dan hrvatskih planinara. Unatoč lošem vremenu i smještaju, organizatori su zasluzili visoku ocjenu. To je mišljenje mnoštva sudionika čak iz 80-ak društava iz svih krajeva Hrvatske, te srednje Bosne. Organizatori su bili HPS i HPD "Sokolovac" iz Požege, uz pripomoć Slavonskog planinarskog saveza i pokroviteljstvo Požeško-slavonske županije.

Planinari koji su pristigli već u subotu, razgledali su znamenitosti Požege i bili na izletima u veličkoj okolini. Uvečer su se zabavljali uz logorsku vatrnu. Najviše ih je došlo vlakom i autobusom u nedjelju ujutro. Glavnu svečanost planinara, na livadama uz Dubočanku, otvorio je dožupan Tomislav Radonić, i sam član i utemeljitelj HPD "Klikun" iz Pleternice. Također su govorili Antun Lovrić, predsjednik HPD "Sokolovac" i Vladimir Novak, predsjednik IO HPS. U biranom programu nastupili su članovi požeškog mješovitog pjevačkog zbora "Vijenac", Gradska glazba "Trenkovi panduri", te članovi Društva "Sv. Grgur", odjeveni u povijesne odore Gradske straže. Oni su pucanjem iz topa oglasili početak manifestacije. U kulturno-zabavnom dijelu programa, također su nastupili članovi tamburaškog sastava iz Požeškog Brešovca, folklorna skupina iz Bekteža i kantautor Toni Marinčić iz Velike.

Uz izletima prema vrhovima Papuka kretalo se, uz predvođenje vodiča, u nekoliko smjerova. Poslije povratka svima je prijat vojnički grah ili obrok iz vlastite naprtnjače. Preostalo je nešto vremena i za športska natjecanja. Najzanimljiviji je bio nastup parova u "Alki Veličanki", igri koja po svemu nalikuje "Sinjskoj alci", jedino ulogu konja "glume" planinari, a alkara planinarke. Nastupili su i maratonci Tadija Opačak iz Slav. Broda i Jožef Zmazek iz Sv. Nedjelje, koji su istrcali dionicu od Požege do Velike. Najuspješnijim natjecateljima pripali su skromni pokloni, a svim društvima uručena su priznanja.

Svečano otvaranje Dana hrvatskih planinara

Na izletima prema vrhovima Papuka kretalo se, uz predvođenje vodiča, u nekoliko smjerova. Poslije povratka svima je prijat vojnički grah ili obrok iz vlastite naprtnjače. Preostalo je nešto vremena i za športska natjecanja. Najzanimljiviji je bio nastup parova u "Alki Veličanki", igri koja po svemu nalikuje "Sinjskoj alci", jedino ulogu konja "glume" planinari, a alkara planinarke. Nastupili su i maratonci Tadija Opačak iz Slav. Broda i Jožef Zmazek iz Sv. Nedjelje, koji su istrcali dionicu od Požege do Velike. Najuspješnijim natjecateljima pripali su skromni pokloni, a svim društvima uručena su priznanja.

Osigurana je i raznovrsna ponuda prigodnih beđeva, razglednica i ostale galerantrije. Za tu prigodu izrađeno je 10 žigova, a najsljikitiviji su bili oni s crtežima planinarskih objekata, rad pleterničkog planinara i slikara Dragutina Kepića.

Uspjehu ove manifestacije pridonijeli su mnogi pojedinci, nadleštva i firme, a najviše djelatnici Središta za obuku i odgoj vojnika Požega (Ivan Jakovina)

HPD "BILOGORA" IZ BJELOVARA

Društvo i ove godine izvodi svoje akcije uspješno i prema planu. Tako je u siječnju proveden uspon na Kilimanjaro. Ovako veliku akciju je društvo imalo posljednji put prije petnaest godina. Troje članova ovog

Prigodne razglednice Dragutina Kepića
Foto: Hrvoje Kusik

Na izletima prema vrhovima Papuka kretalo se, uz predvođenje vodiča, u nekoliko smjerova. Poslije povratka svima je prijat vojnički grah ili obrok iz vlastite naprtnjače. Preostalo je nešto vremena i za športska natjecanja. Najzanimljiviji je bio nastup parova u "Alki Veličanki", igri koja po svemu nalikuje "Sinjskoj alci", jedino ulogu konja "glume" planinari, a alkara planinarke. Nastupili su i maratonci Tadija Opačak iz Slav. Broda i Jožef Zmazek iz Sv. Nedjelje, koji su istrcali dionicu od Požege do Velike. Najuspješnijim natjecateljima pripali su skromni pokloni, a svim društvima uručena su priznanja.

društva i jedna članica HPD "Petrov vrh" iz Daruvara su pod neuobičajeno teškim uvjetima uspjeli stići neki do Kibo Huta, neki do Hans Meyer pećine, a neki do Gilmans pointa. S obzirom na nevrijeme i nedostatak visinske opreme, jer se nije očekivao tolik snijeg i led, uspon je dobro izведен. U veljači i ožujku je društvo imalo manje akcije na Medvednici i Papuku, a prva sljedeća značajna akcija izvedena je u travnju. Tada se dogodilo "Proljeće na Bilogori", već pomalo tradicionalna akcija. Pozvana su razna društva, a odazvali su se planinari iz Zagreba, Varaždina, Koprivnice, Daruvara, Kutine i Jastrebarskog. Skupilo se oko 150 planinara i u veselom raspoloženju prošlo planinarskom stazom iz Bjelovara do Kamenitovca. Tamo je upriličen prikaz pjesama i plesova s Bilogore, planinarsko druženje i zabava. Šteta je što je prijašnjih dana bilo nevrijeme pa se dio planinara nije odazvao pozivu, no dogodine će biti bolje.

(Zvonimir Čamilović)

OSNOVANO HPD "BELECGRAD" U BELCU

U Belecu je 24. svibnja u nazočnosti četrdesetak planinara i predstavnika planinarskih društava iz Krapine, Zlatara, Konjščine, Budinščine, Ivance i Zlatar Bistre, održana osnivačka skupština HPD "Belecgrad". U ime inicijativnog odbora Stjepan Hanžek je istaknuo već gotovo četrdesetgodišnju tradiciju planinarstva u belečkom kraju, jer su Belčani najprije bili članovi ivanečkog, a potom zlatarskog planinarskog društva. O značenju planinarstva za razvoj čovjeka kao osobe govorio je Alojz Kranjec iz Konjščine, član Izvršnog odbora Hrvatskog planinarskog saveza i predsjednik Međudruštvenog savjeta ZPP, a sudionicima skupštine prigodne su riječi uputili i predstavnici susjednih planinarskih društava. Skupština je usvojila statut društva i izabrala za predsjednika HPD "Belecgrad" Stjepana Hanžeka, 13 članova za upravni odbor te po tri člana nadzornog odbora i njegova suda. Takoder je donijela plan rada, u kojem dominiraju izleti u zagorske planine, sudjelovanje u akcijama drugih društava, čišćenje ruševina Belegrada, markiranje planinarskog puta od Belca do vrha Ivanšćice i okupljanje što većeg broja članova.

(D. Šoštarić)

OBNOVLJENO TRADICIONALNO DRUŽENJE SA SLOVENSKIM PLANINARIMA

Obnovljena je tradicija dulja od 30 godina zajedničkog planinarenja i međusobnih posjeta PD HPT "Učka" Rijeka i slovenskih kolega poštara-planinara iz Ljubljane. U nedjelju 5. travnja više od 120 planinara-poštara iz Rijeke i Ljubljane našli su se u Medveđi. Domaćini su goste proveli po turističkoj Opatiji, a potom su i zajedno otišli na Učku. Zatim su se zajedno družili na Poklonu Učka, gdje su i prezalogajili iz svojih planinarskih torbi. U znak sjećanja na obnovljeni susret predsjednik "Učke" Boris Bođević uručio je svome kolegi Antonu Krauthakeru iz Ljubljane ukrasni tanjur s likom Sv. Vida,

zaštitnika Rijeke.

(Boris Bođević)

POHOD NA DINARU NIJE BIO DOBRO ORGANIZIRAN

Sudionik sam Prvog planinarskog pohoda na Dinaru u organizaciji HPS, odnosno vodiča društvenih izleta. Budući da se dugo godina aktivno bavim planinarenjem, sudjelovao sam na brojnim pohodima i izletima, pa želim istaknuti svoje nezadovoljstvo nestručnošću i nesposobnošću organizatora. Tu prvenstveno mislim na vodu pohoda, koji i pored dovoljno vremena za organizaciju nije bio u stanju pohod provesti kako treba već je izazvao ogorčenje i nezadovoljstvo velikog broja sudionika. Izleti na kojima u Hrvatskoj sudjeluje 700 planinara rijetki su i za to ih treba posebno cijeniti te organizirati na takav način da populariziraju planinarstvo i općenito kretanje u prirodi.

Prvi je osnovni nedostatak bio što nije izrađen i podijeljen sudionicima pohoda program izleta, što je uobičajena i pozitivna praksa, jer se na taj način izbjegavaju kojekakva zapitivanja i proizvoljna tumaćenja izleta. Program podrazumijeva postojanje jasne i sigurne koncepcije izleta, koja sasvim sigurno nije bila dobro razradena, što je izazvalo nakon odlaska na Brezovac organizacijski kaos.

Uz to bilo je i drugih organizacijskih nedostataka manjeg značenja pa ih ne navodim, ali smatram da tako vrijedan skup hrvatskih planinara treba ubuduće prepustiti sposobnijim organizatorima, kojih u Savezu i planinarskim društвima ima dovoljno, a ne organizacijskim diletantima.

Sreća što ipak nije došlo do nikakvih ekscesa, iako je bilo prilično nervoze i ogorčenja, te da se nikome, posebno od starijih sudionika, ništa nije dogodilo.

(Damir Kuzmanić)

SUDBINA DOMA NA JANKOVCU

Dom na Jankovcu, tek što je ponovo sagrađen 1987. godine, potpuno je devastiran u Domovinskom ratu. Podigli su ga planinari Osijeka svojim radom i sredstvima koja su sami namaknuli. Umjetna jezera, brane i potoci danas su potpuno zapušteni i prijeti im propadanje. Cesta do Jankovaca je u lošem, jedva prohodnom stanju. Šume su pune porušenog drveća. Obnova i uređenje svega toga pada pod odgovornost mnogih ustanova (Vodoprivreda, Hrvatske šume, Hrvatske ceste, Elektroprivreda) s područja Virovitičko-podravske Županije, Općine Orahovica, te Hrvatskog planinarskog saveza kao udruge svih planinara Hrvatske. Kao najpovoljniju mogućnost vidimo da dom u cjelini ili kao dio iznajmimo pojedincu ili poduzeću koje će naći interesa da uloži sredstva za obnovu i da u njemu obavlja ugostiteljsku djelatnost na komercijalnoj osnovi za potrebe planinara, izletnika i športaša. HPD "Bršljan - Jankovac" iz Osijeka moli sve zainteresirane za savjet, potporu i pomoć, kako bi dom na Jankovcu i njegov okoliš, jedan od najljepših

predjela Slavonije, priveli svrsi kojom bi bili zadovoljni svi posjetioци.

Darko Fischer

XX JUBILARNI ZBOR VODIČA HPS

Održan je u planinarskom domu "Runolist" na Medvednici 13. i 14. lipnja. U radu su sudjelovali vodiči iz stanica Zagreb, Pula, Rijeka, Split i Karlovac, te vodiči društvenih izleta (ukupno 33). Nakon svečane podjele značaka vodičima koji su položili sve ispite i stekli taj naziv (stanice Zagreb, Split i Karlovac), uručene su posebne plakete dugogodišnjim vodičima Zdravku Ceraju, Viliju Strašeku, Miljanu Sunku i Milanu Iviću-Hariju. Podneseni su izvještaji o radu Komisije i stanica Zagreb, Split, Rijeka, Pula i Karlovac, te dodatno usmeno o radu u stanicama Makarska, Zadar, Varaždin i Osijek, čiji predstavnici nažalost nisu bili nazočni. U posljednjem satima održana su strukovna predavanja: Školovanje vodiča (Gobec), Registracija vodiča (Dika), Marketing u vodičkoj organizaciji (Luš) i Društveni vodiči (Mlinarić). Sljedećeg dana formirani su zaključci Zbora, koji su značajni za daljnji rad vodičke organizacije.

(Darko Luš)

ŠKOLA VODIČA - VODIČKI TEČAJ I.

Komisija za vodiče HPS organizirala je i sproveo vodički tečaj I. od 20. do 27. lipnja na terenima Medvednice i Samoborskog gorja. Voda je bio Marko Ebenšpanger, a pomagali su mu instruktori i predavači Željko Gobec, Darko Luš, Emilia Ebenšpanger i Vladimir Novak. Polaznici su bili iz stanica vodiča Zadar, Osijek, Varaždin, Zagreb i Rijeka. Provedene su ove vježbe na terenu: kretanje u grupi, orientacija, logorovanje i bivakiranje, osnove GSS, prva pomoć i spašavanje unesrećenog, te upoznavanje s osnovama alpinističke tehnike. Održana su predavanja: lik vodiča, oprema, organizacija vodičke službe, zakoni i propisi, opasnosti u planinama, osnove meteorologije, logorovanje i bivakiranje, zaštita okoliša, osnove psihologije i fotografije. Smještaj i prehrana polaznika i instruktora dobro su bili organizirani u planinarskom domu "Runolist" na Medvednici.

(Darko Luš)

RAZMJENA NAŠIH PENJAČA S NIZOZEMCIMA

Komisija za sportsko penjanje HPS organizira prvi put ove godine studentsku razmjenu s nizozemskim NKB-om koji ima 75000 članova. Dogovor je obavljen na nivou predsjednika obaju saveza. S punom odgovornošću organizaciju ugošćavanja je preuzeila Dunja Kovačević, poznata organizatorica natjecanja u sportskom natjecateljskom penjanju u Zadru. U tomu joj pomaže PD Paklenica Zadar. Nizozemski sportski penjači će organizirano penjati na Paklenici dva tjedna. Za uzvrat će zadarski sportski penjači ove zime dva tjedna penjati na najboljim i najmodernejšim umjetnim stijenama u Europi u organizaciji NKBV-a.

Nadam se da je ovo početak uspješne suradnje koja će omogućiti veće promicanje ljepota i mogućnosti hrvatskih stijena među sportskim penjačima Europe i svijeta.

(Ivica Piljić)

OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Sedmog lipnja uspješno je završila Opća planinarska škola u organizaciji HPD "Kamenar" iz Šibenika. Počev od 2. travnja, nastava je redovito održavana jednom tjedno, a praktične vježbe svakog vikenda na obližnjim planinama: Promini, Kozjaku, Mosoru i Poljičkoj planini.

Predavači i voditelji vježbi bili su istaknuti planinari i instruktori HPS, najvećim dijelom iz Splita, a predvodio ih je prof. Milan Sunko, veteran dalmatinskog planinarstva i glavni savjetnik i koordinator Škole. Njemu i vodstvu Škole na čelu s dr. Višnjom Vranković, kao i svim predavačima i voditeljima vježbi, treba zahvaliti za stručno i nadasve uspješno vođenje Škole. Školu je od ukupno 33 polaznika, uspješno završilo 25. Svečana podjela diploma, uz nazočnost polaznika i svih predavača, obavljena je 26. lipnja u novootvorenoj planinarskoj kući "Čićo" u Rupićima, podno Orlovače (496 m) na Trtru.

Za očekivati je da "diplomirani" planinari budu inicijatori i nositelji niza društvenih djelatnosti i rukovodnih funkcija u svom Društvu te da stečena znanja i vještine prenose na ostale članove. (Ante Juras)

VIJESTI S BIOKOVA

Za dan Državnosti: 31. svibnja HPD "Biokovo" je organiziralo već tradicionalni uspon na Biokovo. Sudionika, planinara i prijatelja oko 500, od kojih blizu polovina pješačkim usponom. Bio je vrlo veselo i sadržajan planinski ugoda. Makarska GSS imala je i dobro osiguranje cijele staze od Makra do Doma pod Vošcem.

Radovi na Lokvi: Od početka lipnja svakog se vikenda desetak planinara entuzijasta nade na dogradnji Planinarske kuće "Slobodan Ravlić". U jeku su radovi po dobro osmišljenom planu. Zidanje, izolacija, postava krova i otvora mora biti gotova ove jeseni, a otvorenje sredinom 1999. u povodu 70-godišnjice HPD "Biokovo".

Vraćanje doma pod Vošcem - Društvo. Planinari-zajubjenici svoga Biokova teška srca podnose da ovaj čuveni Dom stoji zatvoren. HPD "Biokovo" pokrenulo je temeljit postupak za povratak ovog Doma Društvu, koji je sagradilo tridesetih godina s najvećim naporima i ljubavlju pod tadašnjim predsjednikom ing. Igorom Orašom.

Ekspedicija na Aconcagu. U srčki makarskih planinara odlučeno je da se organizira pohod "Biokovska alpinistička ekspedicija - Aconcagua '99". U skupini zainteresiranih je desetak planinara-alpinista, koji se

temeljito pripremaju i traže sponzore.

Izlet po Biokovu. U organizaciji BAH-a (Biokovo active holiday), koju vodi iskusni planinar i gorski spasavalac Drago Erceg, svakog tjedna Biokovo posjeti oko 150 prijatelja planine, pretežno stranih turista. Programi su zanimljivi i raznovrsni.

Akcija GSS. Početkom srpnja dojavljen je nestanak 33-godišnjeg češkog turista Martina Novotnog na Biokovu, u predjelu Sutvid. Brojno osoblje makarske GSS, uz pomoć svojih kolega iz Splita, detaljno je pretražilo izazovan ali i zahtjevan vrh Sutvida i okoline, ali ni nakon 4-dnevnog traganja unesrećenom ni traga. Bila je to peta velika akcija makarske GSS na području Sutvida u 17 godina. (Ivo Puharić)

ŠTO JE VRH, A ŠTO VRHUNAC?

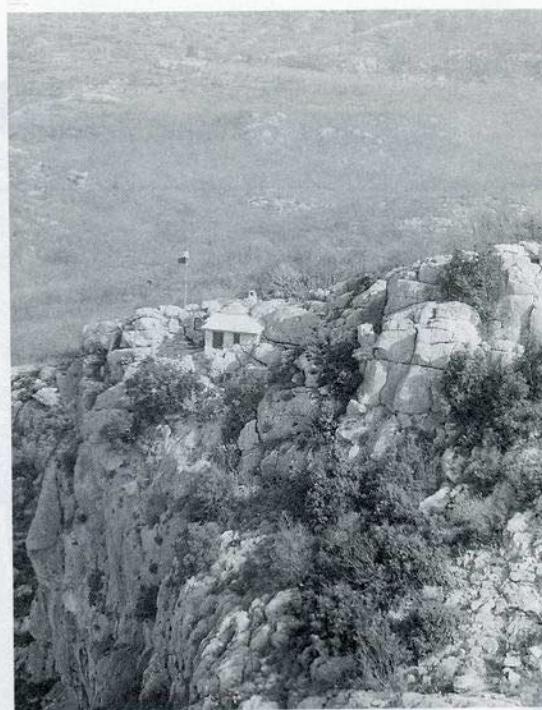
U "Hrvatskom slovu" od 3. srpnja Ratimir Kalmeta citira "Hrvatski planinar" i upozorava planinare da vrh i vrhunac nisu istoznačnice. Ako su se alpinisti "uspješno uspeli na vrh" to još ne znači da su bili i na njegovom najvišem vrhu. Kalmeta doslovno kaže: "VRH je dio uzvisine na njezinu hrptu, različita oblika i nejednake veličine, koji svojom visinom strši u odnošaju na svoju okolicu, a čije se ploštine mjestopisnih ploha s povećanjem visine smanjuju i postupno prelaze u najvišu točku - VRHUNAC." (ŽP)

AO PD "DUBOVAC" OPET RADI

Nakon desetak godina Alpinistički odsjek je organizirao Karlovačku alpinističku školu od 13. ožujka do 8. svibnja za 16 polaznika iz Karlovca, Duga Rese i Oguštine. Školu su vodili D. Tropčić, D. Butala u Ž. Ivasić uz pomoć predavača i instruktora, među kojima su bili Darko Berljak i dr. A. Talakić. Praktični dio sastojao se od osam izleta u naše stijene i u Alpe. Tako sada AO broji, uz dosadašnje članove, ukupno dvadesetak ljudi. Pročelnik je Igor Manijlović. Sastanci se održavaju svaki drugi utorak u prostorijama PD "Dubovac", Strossmayerov trg 7, Karlovac. (Marina Šojat)

PRVA OBLJETNICA "ORLOVOG GNIEZDA" NA KOZJAKU

Prva obljetnica je danas 19. travnja i lijepo je gledati kako planinari prilaze iz pravca Kaštel Kambelovca. Mjesto je znalački odabrano, na vršnom dijelu stijene zvane Koludar, i zgodno je uklopljeno u stijenu. Tu je i prikupina vode sagradena uz pomoć male teretne žičare od 120 m, koju su kaštelski planinari napravili da bi izvukli građevinski materijal. Visina skloništa (598 m) i nije tako velika, ali kada se zna da je to i apsolutna visina, ona ipak nešto znači, a još je k tome na okomitoj

"Orlovo gnijezdo" iz helikoptera Foto: Ive Tadin

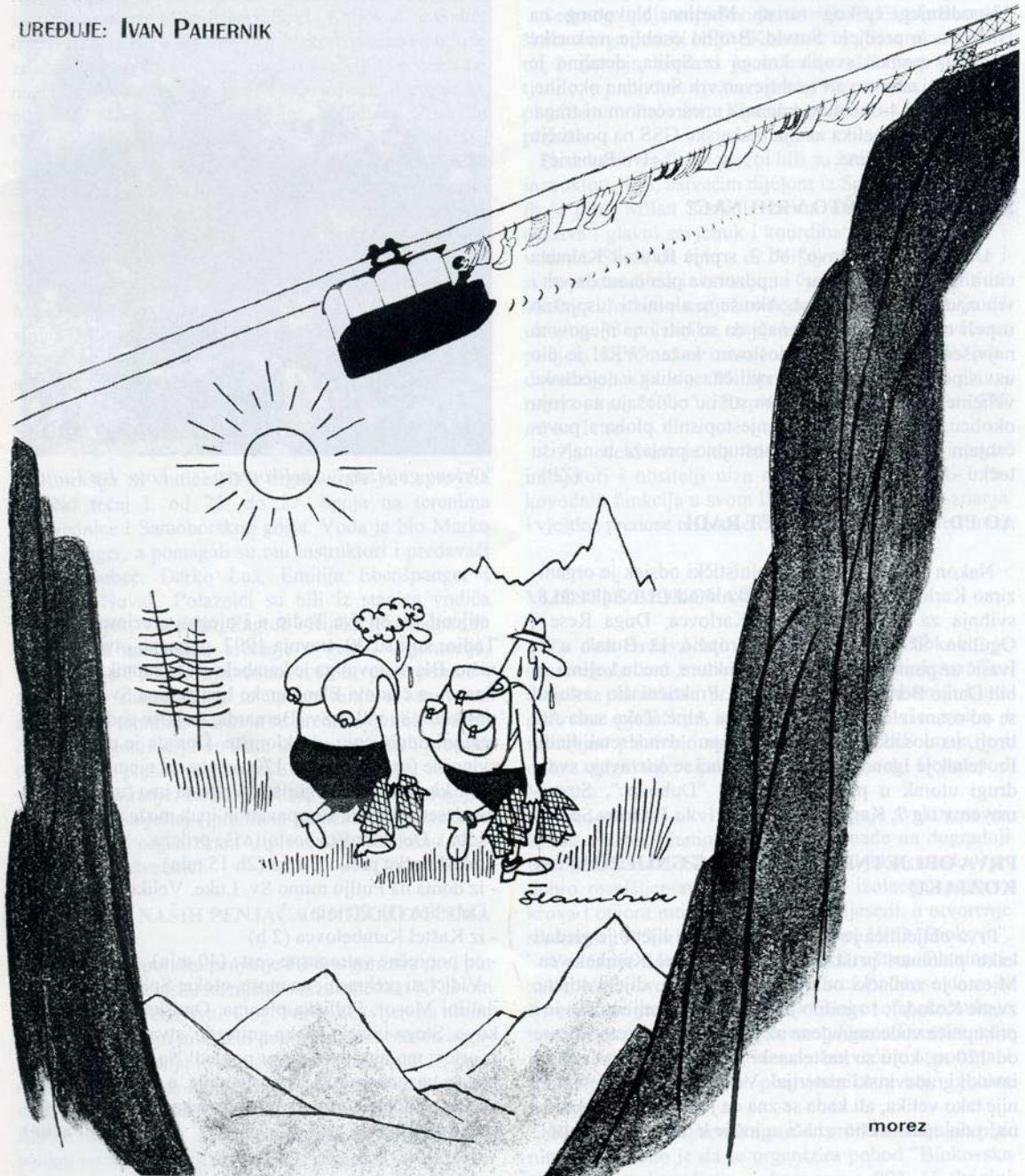
stijeni! Tu su Ive Tadin a i njegov prezimenjak Ivan Tadin, koji su 20. travnja 1997. ponosno otvorili sklonište. Blagoslovio ga je kambelovački župnik don Miro Šestan, a članovi Planinarske bratovštine Sv. Bernarda poklonili su sliku Sv. Bernarda, koja se sada nalazi u malom udubljenju uz sklonište. Dosada je prošlo kroz sklonište (upisanih!) oko 1700 osoba. U njemu se nalaze dvije klipe u stol, te ognjište, a mjesta ima (u nuždi) i za dvadesetak osoba. Prespavati ih ipak može manje (5 - 6 osoba). Do skloništa postoji više prilaza:

- od Malačke preko Birnja (2h 15 min)
- iz doma na Putlju mimo Sv. Luke, Velikog vrha i Debelića (1h 20 min)
- iz Kaštel Kambelovca (2 h)
- od poprečne vatrogasnog ceste (40 min).

Vidici su prekrasni: na more, otoke, Split, Kaštela, a u daljinji Mosor, Poljička planina, Omiška Dinara i Biokovo. Stoga i ime, Orlovo gnijezdo, stvarno kazuje sve, ta orlovi moraju imati dobar pogled! Na prvoj obljetnici bilo je nazočno oko 120 posjetitelja, a služena je i misa za sve pridošle. Orlovo gnijezdo čeka i veći broj posjetitelja od 1700! (Tomislav Pavlin)

HUMOR

UREDUJE: IVAN PAHERNIK

Kanjon Kamačnik u Gorskem kotaru

Foto: Dr. Ž. Poljak

PANTONE® COLORS

CHROMOS *dd* **CHROMOS**

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

Printing Ink Factory Samobor - Croatia

sports fashion

KRENI MO!

ZASTUPNIK ZA HRVATSKU

HIMALAYA SPORT d.o.o.
Vrazova 8c, VARAŽDIN
tel/fax 042 212 501
GSM 098 267 148

Nuptse -
zapadna stijena -
jedan od najvećih
izazova svjetskog
alpinizma.
Ispunjena u opremi
MM sports fashion.

jakne, hlače, odjeća
za boravak u prirodi
za planinare, alpiniste,
penjače, skijaše
i sportaše